

Нова Думка

ISSN 0351-3181

БРОЈ
ЧИСЛО 239

ГОДИНА
ПОК LIII

1/2024

КД РУСИНОХ ВИНКОВЦИ И КУД „ЯКИМ ГАРДИ“ ПЕТРОВЦИ УЧАСТВОВАЛИ НА 19. НОЦІ МУЗЕЙОХ У ВИНКОВЦОХ

Руске народне облєчиво представене кустосици Миї Сидоров

Того року по перши раз КД Русинох Винковци и КУД „Яким Гарди“ Петровци участвовали на 19. Ноци музейох у Винковцох и етнографскей постановки у котрей поставени експонати зоз живота и роботи Руснацох того краю, а представели ше зоз рускими народними писнями и танцами. Миа Сидоров

кустоска винковског музею привитала шицких присутних нацивительох и госцох, а окреме нашо ансамбли и подзековала нам же зме прилапели участвованє на тей манифестациї. У преполней етнографскей постановки дзе и нашо експонати, перше ше представело домашнє КД Русинох зоз Винковцох

Венчик руских танцох у виводзеню КУД «Яким Гарди» зоз Петровцох

«Петровски танцоше нялкоше»

з даскелїма рускими писнями, а после нїх и госцююце КУД „Яким Гарди“ зоз Петровцох зоз танцом „Витайце у нас премили госци“. Главна тема Ноци музейох котра ше отримала у городским музею того року у Винковцох то вистава „145. рочнїци железнїци у Винковцох“ котра ше реализовала зоз Горватским железнїцким музеєм.

Звонко Костелник, проф.

БРОЈ
ЧИСЛО

239

ГODINA
POK

2024.
LIII

“NOVA DUMKA”

Izdavač: Savez Rusina RH

<http://www.savezrusina.hr>

savezrusina@gmail.com

novadumka@gmail.com

Facebook: Savez Rusina RH Vukovar

Za nakladnika: Dubravka Rašljanin

Uredništvo: Vukovar,

Vijeća Europe 93

Tel. / faks: 032 428–342

IBAN HR1623400091110057465

Tisak: Certis d.o.o., Cerna

Naklada: 600 primjeraka

“НОВУ ДУМКУ”

Видава: Союз Русинок РГ

<http://www.savezrusina.hr>

savezrusina@gmail.com

novadumka@gmail.com

Фейсбук: Savez Rusina RH Vukovar

За издавателя: Дубравка Раšљанин

Редакција: Вуковар, Ради Европи 93

Тел. / факс: 032 428–342

ИБАН HR1623400091110057465

Друкуе: Цертис д.о.о., Церна

Тираж: 600 прикладніки

Тискао–Друковане

2 / 2024

Сіјена

Цена

1,33 €

Рукoписи се не враћају.
Објављени прилози се honorирају.

Рукoписи ше не враћаю.
Објавени прилоги ше гоноруо.

SADRŽAJ - ЗМИСТ

КД Русинок Винковци и КУД „Яким Гарди“ Петровци учествовали на 19. Ноци музејох у Винковцох - Звонко Костелник	2
Цо то Союз Русинок Републики Горватскеј - Любица Гаргај	4
Преслава Националног швета Руснацох у Републики Србији отримана у Дюрдьове - Звонко Костелник	6
Отримана 19. Ноц музејох у Петровцох - Звонко Костелник	6
Отримана схадка Совиту и редакцији Новей думки - Вера Зелинац	7
Подписани контракти зоз Вуковарско-сримску жупанию за финансване програмох за национални меншини за 2024. рок - Звонко Костелник	7
КУД „Яким Гарди“ у Илоку на Медзинародним дню мацеринского јазика - Звонко Костелник	8
Адвент у Загребе - Наталиа Гнатко	9
Адвент у Петровцох - Наталиа Гнатко	9
Рочни концерт КУД „Яким Говля“ Миклошевци - Леся Мудри	10
Преслава Крачуна у Риски - Владимир Провчи	11
Вистава малюнок жими у парохіи Христа Царя у Матуљох - Владимир Провчи	12
Вистава малюнок КД Рушняк у УКПД Кобзар у Загребе - Владимир Провчи	12
Цо зарюеш то и прицагуеш! - Лили Су	13
О духовним поволаню – уводна статья - о. Владимир Седлак	14
Подобова вистава у Крижевскеј церкви - Владимир Провчи	15
Епархийска награда Владимирови Провчийови - Владимир Провчи	15
Весело до рана - Любица Гаргај	16
Сторочє Дюри Гардия Мишканьового, најстаршого Руснака у Горватскеј - Агнетка Балатинац	18
цо то за сон / što je to za san - Любица Гаргај	20
Пачиш ше ми - Лікар Иван	20
Млади Сримец и женова баба - Томислав С. Кетелеш	21
Живот у цудзини - Андрея Магоч	22
Сликовніца „Колеса“ представена на державним уровню - Наталиа Гнатко	23
Руски јазик богатство хторе з Петровцох однесол до Ирскеј - Вера Зелинац	24
Autizam - Helena Timko	26
Glazba panonskih Rusina - Ana Bučko	28
Найвекша модна трагедия - Давид Морган	29
Скорей ярней шатви обачливи проблеми зоз чкодлівцями - Антун Гарди	30
Турнир у столним тенису ше врацел - Агнетка Балатинац	31
Izvršno drugo mjesto NK Rusina - Hrvoje Zagorac	31

Насловни бок: Звонко Костелник - КД Русинок Винковци на «Ноци музея»

Остатні бок: Звонко Костелник - Учашніки и госци на Руским балу у Вуковаре

UREDNIŠTVO: Vera Zelinac (glavna i odgovorna urednica), Ahnetka Balatinac, Ljubica Harhaj, Manuela Dudaš, Lesya Mudri i Vladimir Provči

SAVJET UREDNIŠTVA: dr. sc. Oksana Timko Đitko (predsjednica), Marijana Džudžar, vl. Vladimir Sedlak

LEKTORI: Marija Vulić (rusinski jezik), Andreja Magoč (hrvatski jezik)

Tiskanje potpomaže Savjet za nacionalne manjine Republike Hrvatske. Na zahtjev Saveza Rusina RH s Rješenjem Ministarstva informiranja Republike Hrvatske od 15. siječnja 1992. godine (ur. Br. 523-92-1), „Nova dumka“ je upisana u evidenciji glasila pod brojem 1366. Prilozi autora potpisani imenom ne moraju odražavati mišljenje uredništva i izdavača.

РЕДАКЦИЈА: Вера Зелинац (главна и одвичательна редакторка), Агнетка Балатинац, Мануела Дудаш, Любица Гаргај, Владимир Провчи, Леся Мудри

СОВИТ РЕДАКЦИЈІ: д.ф. н. Оксана Тимко Дітко (председателька), Маријана Джуджар, о. Владимир Седлак

ЛЕКТОРЕ: Марія Вулич (руски јазик), Андрея Магоч (горватски јазик)

Друковане помага Совет за национални меншини Републики Горватскеј.

На вимаганє Союзу Русинок и Українцох Републики Горватскеј з Ришеньом Министерства информования Републики Горватскеј од 15. јануара 1992. року (УЧ. 523–92–1) „Нова думка“ уписана до евиденцији јавних виданьох под числом 1366.

Авторизовани тексти не знача же то источасно и становиско редакцији лебо издавателя.

ЦО ТО СОЮЗ РУСИНОХ РЕПУБЛИКИ ГОРВАТСКЕЙ

Етнографска збирка

Союз уж у своїм першим статусу принешеним на сновательней сходзке 1968. року наглашел потребу вигледованя, обробйованя, обявйованя материялох зоз прешлосци. Союз формовал и окремну комисию за историю хтора мала праве таку задачу яка записана у сатуту. Члени комисии були Желько Югас и Владо Костелник зоз Вуковару, Янко Сабодш зоз Београду и Роман Миз зоз Нового Саду. У часопису Нова думка обявйовани рижни написи на тоту тему.

Зоз зазберованьом материялних предметох зоз прешлосци почало ше у Петровцох. Були то польоділски орудия, хижни ствари, кнїжки духовного и шветового змисту. Союзова комисия за историю тоту роботу потримовала, а конкретни людзе хтори предмети по валале зазберовали були у першим шоре Силво Кетелеш и Силво Ерделї, а потим др Томислав Мишир и други.

Тото зазберованє предметох тирвало роками, а кед заключели же уж назберали красне число „старини“ повязали ше зоз КУД „Яким Гарди“ и манифестацию „Петровски дзвон“. Першу виставу етнограф-

Перша вистава женского народного облєчива националних меншинох ВСЖ 2020. року

ского блага тоти ентузиясти отримали 17. юния 1973. року у рамикох „Петровского дзвона“ у едней поверховей просторїї Дома култури.

Два роки после того, кед назберане ише вецей драгоциного материялу, на сходзке у Городским музею у Вуковаре, 15. януара 1975. року, на хторей участвовали роботнїки Союзу и др Томислав Мишир, одлучене же ше у Петровцох формує етнографске оддзелене, збирка у организационних рамикох Городского музею Вуковар.

Вистави у ДOME култури, а у рамикох „Петровского дзвона“ одвивали ше и у идущих роках, так же тот простория постала пречесна

за шицки назберани експонати. У августу 1977. року Републична самоуправна интересна заеднїца у обласци култури Горватскей за етнографску збирку у Петровцох видзелела 100.000 динари. Доложени ише 50.000 динари за адаптацию окремого будинку за збирку. То оможливило же би ше етнографски материял поставел до окремней хижи, бувшей дзияковнї и новтарушнї хтору купел Союз. Так Союз постава правни власнїк Етнографскей збирки у Петровцох. Шветочно ю отворел член Влади Горватскей и народни заступнїк у Соборе СР Горватскей, Звонко Шполяр, 18. юния 1978. року, а у рамикох „Петровского дзвону“. У збирки були поставени 300 експонати хижного меблю, тканих продуктох, иконох, старих кнїжкох и рукописох, орудия з польодїлства, народного облєчива и обуї.

Збирка автентично ушорена и преширена 1986. року. Нукашньосц дополньовали вишивки, лампи и коморка з новима експонатами. Преградзени и двор зоз автентичним плотом, а споза гамбара поставени пчолнїк з даскелїма кошнїцами. За таке пошорене найзаслужнейши бул Микола Гача хтори постал и домар Етнографскей збирки. Домаре у наиходзацих роках були Яким Дудаш Данков и Петро Киш.

З рока на рок Етнографска збирка у Петровцох ше ширела, так же 1991. року постала прави музей. Война спричинела претаргнуце каж-

Порядна Скупштина Союзу 2020. року Вера Павлович, Дубравка Рашлянин и Звонко Костелник

Вуковарски танечніки на першим "Першим аплаузу" 2012. року

Вистава малюнокх зоз Союзового фонду у рамикох Пертовского дзвону 2018. року

Миклошевски дзеци на манифестації Миклошевци 2023. року

дей роботи, та ше аж у мирней реінтеграції могло предлужиц дзе ше пред седем роками стануло. Музей у войны не бул очкодовани и експонати не були покраднути. Сербске войско го препатрело и кед там не нашли ніч цо им треба, замкли го,

та так стал през тоті роки.

ята за порядну членіцу Музейного здруженя Восточней Славонії.

Часц музею у Петровцох

У Илоку 24. мая 2002. року отримана Скупштина Здруженя музейох и галерийох Восточней Славонії на хтору бул поволани и секретар Союзу Гавриїл Такач, з оглядом же Союз власнік Етнографскей збирки у Петровцох. Иншак, Етнографска збирка у Петровцох ділуе под фаховим сотрудніцтвом и надпатраньом Городского музею Вуковар. Учасніки Скупштинуи були поинформовани о успиху и вредности нашей Етнографскей збирки, як збирки националней меншини єдинственей и єдиней у цалей Восточней Горватскей и єдней медзи ридкими на цалим южнославянским просторе, так же з тей нагоди Етнографска збирка у Петровцох при-

На погледоване Союзу Русинох РГ, у чім власніцтве Етнографска збирка у Петровцох, роботніки Управи за зашиту културного наслідства зоз Конзетваторийного одзеленя у Вуковаре цеком вецейтижньового пописованя составели каталог рухомого материялого наслідства у Етнографскей збирки и видали Ришення о своїм попису. Шицки дальши конзерваторски интервенції у тим обекту под компетенцию Министерства култури Републики Горватскей.

У Вуковаре 7. 9. 2011. року (Нд 201-2017).

Лю. Гаргай

ПРЕСЛАВА НАЦИОНАЛЬНОГО ШВЕТА РУСНАЦОХ У РЕПУБЛИКИ СЕРБІЇ ОТРИМАНА У ДЮРДЬОВЕ

Того року Централна преслава Национального швета Руснацох у Републики Сербії отримана внесзелю, 21. януара у Дюрдьове.

Преслава почала зоз Вечурню у дюрдьовскей Церкви Рождества Пресвятей Богородици на 17 годзин, а етно стол бул послужени у парохияльной сали у дворе.

У будинку Рускей школи отворена вистава „Так Руснаци дараз жили у Дюрдьове”.

Шветочна академия

Централней преслави Национального швета Руснацох отримана у Велькей сали Задружного дома. Сала була попольнета, а на шветочности були вельочислени особи руских институцийох, организацийох и здруженьох, як и представителе дружтвено-политичного живота зоз републичного, покраїнского и локального уровня, медзи котрима були и представителе Союзу Русинох Републики Горватскей Мирко Дорокази, председатель Ради рускей национальной

Члени Делегациі Союзу Русинох РГ и Рускей Ради ВСЖ

меншини ВСЖ и Член Совету за национални меншини РГ Звонко Костелник, подпредседатель Ради рускей национальной меншини ВСЖ Мирослав Дітко и спред КУД Яким Гарди зоз Петровцох Таня Кренічки.

На Академії наступели Церковни хор „Розанов”, Дзивоцка шпивацка група Културно-уметніцкогo дружтва „Тарас Шевченко” зоз Дюрдьова, як и солисти з того валалу — шпиваче Марко Радишич, Вера Салонски и Мирела Тимко. Стихи писателя

Владимира Кочиша пречитал Иван Молнар, а учашнікох Академії провадзели Национални оркестер под руководством Мирослава Папа як и домашні Оркестер КУД „Тарас Шевченко”.

После Академії у просторийох Културно-уметніцкогo дружтва „Тарас Шевченко” були коктейл и дружене з музику за учашнікох и нащивительох Централней преслави Национального швета Руснацох.

Звонко Костелник, проф.

КУД «Тарас Шевченко» Дюрдьов

ОТРИМАНА 19. НОЦ МУЗЕЙОХ У ПЕТРОВЦОХ

Союз Русинох Републики Горватскей Вуковар, КУД „Яким Гарди“ Петровци и Рада рускей национальной меншини Општини Богдановци, 26. януара на 18 годзин организовали 19. Ноц музейох. Тема тогорочной манифестациі була „Музеї и нова публика“, а пошвещена є рочніцом значним за руску националну меншину.

- 175. рочніца рускей школи у Петровцох

- 120. рочніца Идилского венца „З мойого валала“ др Гавриїла Костельника

Манифестация почала зоз наступом Хлопскей шпивацкей групи КУД „Яким Гарди“ зоз Петровцох, у музичним провадзеню оркестра Дружтва. Организаторе у Петровцох за нащивительох обезпечели цеплого чаю и вареного вина, пуканки, а белюши порихтала Желька Голикова. Дзеветнаста Ноц музейох конципована як динамична манифестация котра барз важна за заедніцу, а у тим контексту и розвой новей публики, нових програмох и сотрудничтво зоз институциями и здруженнями цивилного дружтва. Под час тирваня тей ма-

Хлопска шпивацка група КУД «Яким Гарди» на 19. Ноци музейох у Етнографскей збирки

нифестациі, до котрей уключена и Етнографска збирка у Петровцох, вельочислени музеї бесплатно понукаю рижни програми,

од виставох, музичних концертох по презентоване гастрономії.

Звонко Костелник, проф.

ОТРИМАНА СХАДЗКА СОВИТУ И РЕДАКЦІЇ НОВЕЙ ДУМКИ

П'яток, 16. фебруара на 10 годзин, у просторийох Союзу Русинох РГ у Вуковаре отримана перша тогорочна схадзка Совету и редакції Новей думки зоз шлідующим Дньо-вим шором:

1. Звіт о роботы у прешлим 2023. року
2. План и програма роботы за 2024. рок
3. Рижне

Од членох Совету и редакції були присутни председателька Совету др Оксана Тимко Дітко, член Совету паноец Владимир Седлак, член редакції Леся Мудри, главна и одвичательна редакторка Вера Зелінац и секретар Союзу Русинох РГ Звонко Костелник.

Схадзку отворела и привитала учашнікох председателька Совету Новей думки др Оксана Тимко Дітко и дала слово главней и одвичательней редакторки Вери Зелінац.

Редакторка поднесла кратки роботни и кратки финансійни звіт наших виданьох у прешлим року. Шицки шейсц числа Новей думки, штири числа Венчика, пейц авторски кніжки и літопис Думки з Дунаю вишли у заданих роках и виплацени

гонорари по 31. децембер, зоз чим нашо обовязки спрам Совету за национални меншини РГ у целосци выполнети у сегменту информования и видавательства. Цо ше дотика финансійох, трошки ше уклопели до достатих средствох.

За 2024. рок послани прияви за софинансоване наших виданьох на конкурс Совету за национални меншини РГ у истим обсягу як и влонї, цо значи 6 числа Новей думки, 4 числа Венчика, літопис Думки з Дунаю и 5 авторски твори хтори сцигли на наш Конкурс. Редакторка членом Совету и редакції НД потолковала хтори зме авторски твори послали.

Под точку рижне уключели ше присутни зоз розличнима предкладами. Спрам словох Звонка Костелника, требало би ше утвердиц яки можлівосци же би ше голем на пол роботного часу заняла млада особа хтора би превжала редакторски, а з часом и други роботы у Союзу, понеже обективно наш кадер

старее и уж є недалеко од одходу до пензиї. Цо ше дотика нових рубрикох за тот рок, Леся Мудри, член редакції, предложела же бизме у тим року мали рубрику о успешних наших младих у жеми и иножемстве. Паноец Владимир Седлак беседовал о одгуку наших часописох при младшей чительней публики, хтори ше пре младих сотруднікох злепшує, та младим треба понукнуц цо вецей простору.

Незаобиходне питанє бул и квалитет фотографійох на насловних бокох, хтори не вше задовольюци, та би ше о тим требало водзиц рахунку у цо векшей мири.

Остава нам лем лапиц ше до роботы и видзиц кельо нам средста за тот рок обезпечи Совет за национални меншини РГ, хтори нашо програми спрам їх критериюмох прешли, та ше намагац витворйовац их и надалей.

Вера Зелінац

ПОДПИСАНИ КОНТРАКТИ ЗОЗ ВУКОВАРСКО-СРИМСКУ ЖУПАНИЮ ЗА ФИНАНСОВАНЄ ПРОГРАМОХ ЗА НАЦИОНАЛНИ МЕНШИНИ ЗА 2024. РОК

Подписани контракт за суфинансованє Руских програмох у ВСЖ

У Вуковарско-сримскей жупаниї у Винковцох, 26. фебруара, председателька Союзу Русинох Републики Хорватскей Дубравка Рашлянин подписала контракт за софинансоване програмох у култури зоз Жупанию, на котрей участвовал и жупан Дамир Деканич. Заєдніцки средства од 131 тисячи євра розподзелене до пейцох категорійох. За манифестаций у култури видзелени 42 тисячи євра, за видавательство и информованє 20 тисячи євра, за културни програми националних меншинох видзелени 8.600 тисячи євра, медзи котрима и манифестаций за Руснацох, а за манифестаций у обласци технічней култури видзелени 8 тисячи євра. За суфинансиранє институційох и програмох у култури одобрене 52.500 єври.

Звонко Костелник, проф.

КУД „ЯКИМ ГАРДИ“ У ИЛОКУ НА МЕДЗИНАРОДНИМ ДНЮ МАЦЕРИНСКОГО ЯЗИКА

У Словацким доме у Илоку, стреду 21. фебруара, означени Медзинародни дзень мацеринского языка, зоз цильом унапредзovania, виучованя и розвою мацеринского языка и пестоване културней рижнородносци языкох у нашей жупанії. У програми участвовали Основна школа Юлия Бенешича зоз Илоку, илоцки здружєня, УКПД „Иван Франко“ зоз Вуковару, Борис Антонио Санчез Ламош зоз Илоку, Здружене Мадярох городу Вуковару, КУД „Яким Гарди“ зоз Петровцох котри ше представел зоз двома рецитациями Любки Фалц, а пречитали их Матея Шовш и Тео Медеши, а потим мишана младежка група а капела одшпивала писнї „Вежнї зайду“ и „Чия то заградка“, КУД „Бранислав Нушич“ зоз Борова и Матка Словацка Илок.

Нащивителе и гosci културней програми мали нагоду чуц языкове богатство жительох варошу и нашей жупанії у розличних програмских змистох. Окрем привитних словох организатора, шлицких привитал и подпрєдсидатель

Матея Шовш чита поезию рускей поетеси Любки Фалц

Младежка група КУД «Яким Гарди» Петровци шпива два руски шпиванки

Координації радох и представительох ВСЖ Вуковар и Член Совиту за национални меншини РГ Звонко Костелник. Програму организовали Матка Словац-

ка Илок, Рада словацкей националней меншини городу Илоку и Рада словацкей националней меншини ВСЖ под покровительством Совиту за на-

ционални меншини Републики Горватскей и Ради словацкей националней меншини.

Звонко Костелник, проф.

Нащивителе на збуваню

Тео Медеши представля руски язык

АДВЕНТ У ЗАГРЕБЕ

Члени Дружтва „Руснак“ у Конкатедрали святих Кирила и Метода у Загребе з паном М. Тимком и богословом М. Бурчаком

На поволанку Михайла Тимка, Представителя рускей националней меншини Городу Загребу, 16. децембра 2023. року, з нагоди крачунских збуваньох, члени оркестру, старшей шпивацкей групи та двох дзединских шпивацко-танечних групох Дружтва „Руснак“ у провадзенью родичох, старших членох и секретарки Наталії Гнатко, одпутовали на Адвент до Загребу. Як госц, у групи була и председателька МО Петровци Агнетка Иван. За розлику од потерашніх одходах на рижни наступи и стретнуца, тото путованє до Загребу було на гайзибану, та за веліх, а окреме за наймладших, була то и перша нагода такому путованю, за котре велі гваря же буду длуго паметац.

Групу Дружтва „Руснак“ од 44 членох пан Тимко перше привитал на главней гайзибанскей станіци, а вец у поради з директором о. Даниелом Вранешевичом, и у Конкатедрали святих Кирила и Метода. После привитних словох и кратшей бешеди о самей церкви, члени шицких групох Дружтва „Руснак“ представели ше зоз шпиваньом трох руских народних колядох, а младши дзеци и винчовали. У церкви було и приемне стретнуце з Петровчаньом, а тераз богословом Михаелом Бурчаком, котри ту на школованю. После колядованя, у провадзенью пана Тимка, було розпатранє и Сакралного музею Грекокатолицкей семинариї, а потим одход на Адвент. Вшадзи ше ишло пешо, та було нагоди за видици и розпатрац вельо того цо по тераз велі могли лєм пречитац у учебнікох и школских лектирох. Видзели, а велі ше и сликовали коло памятника краля Томислава, бана Йосипа Єлачича, греческого дзела, шестинского амрелу, на Марковой площі, а вец шейтаюци ше по Зриневцу розпатрали Адвент у Загребе. Час швидко прешол, та и час за врацанє на гайзибанску станіцу. У гайзибану було досц часу за преприповеданє видзеного и дожитого. Путованє на тото стретнуце и культурну програму, та єдзене и окрипенє оможливленє зоз финансійних средствох Совиту за национални меншини РГ.

Наталія Гнатко

АДВЕНТ У ПЕТРОВЦОХ

Часц членох старшей и дзединских шпивацких групох Дружтва „Руснак“ у провадзенью Ивана Лікара

У організації Ради Месного одбору Петровци и Општини Богдановци, 23. децембра 2023. року, організовани 1. Адвент у Петровцох. Адвент отримани у центру, на Площи горватских бранітельох, а на участвованє у організації поволани шицки петровски здруженя. На штандох було понукнуте варене вино, чай и „фритули“, а дакус далєй, у даскеліх котлікох варело ше фиш. На 1. Адвенту у Петровцох шицких присутних привитала Агнетка Иван, председателька Ради Месного одбору

Члени КУД „Яким Гарди“ на петровским Адвенту

Петровци, а потим Марко Барун, началнік Општини Богдановци, котри го и отворел. У культурней часци програми участвовали культурни здруженя з Петровцох з колядами, Дружтво „Руснак“ и КУД „Яким Гарди“, та Петровчанє члени КУД „Иван Франко“ з Вуковару. У організації Адвенту участвовали члени Ради рускей националней меншини Општини Богдановци, члени Ради українскей националней меншини Општини Богдановци, члени Церковного одбору Парохії Покрову Пресвятей Богородици и велі вредни Петровчанє.

Наталія Гнатко

РОЧНИ КОНЦЕРТ КУД „ЯКИМ ГОВЛЯ“ МИКЛОШЕВЦІ

Учасніки Рочного концерту у Миклошевцях

Венчик руских танцох у виводзеню танечней секції КУД «Яким Говля»

Дзєцинска танечна група

Рочни крачунски концерт Културно-уметніцкого дружтва „Яким Говля“ Миклошевці отримани концом прешлого року, 23. децембра, у Будинку култури у Миклошевцях. То була нагода приказаццэ цалорочну роботу шицких секційох Дружтва, а миклошевски културни аматере ище раз потвердзели успишну роботу и указали витирвалосц и упартосц.

У першей часци програми наступели младша и старша фолклорна група. Наймладши „Говлячата“ представели ше зоз шпіванку „Перши шніг“ и двома танцами: „Грушка“ и

„Миколов танец“. Старша фолклорна група тиж одтанцовала два танци, а схопносц за шпіване указали млади вокални солисти Паула Поточки, Лана Вулич и Владимир Мишленович. Попри того публики бул представени и кратки видео звит шицких активносцох и наступох Дружтва у прешлим року.

Другу часц програми, крачунску, розпочали младши рецитаторе зоз традиційними винчованками. Шпіваче виведли коляду „Пречистая Діва“, а на гармоніки их музично провадзел Дюра Папуга. Младежка шпівачка гру-

Жєнска шпівачка група КУД „Яким Говля“

па тиж заколядовала, а зоз венчиком колядох щєшлїви швета шицким присутним у публики повинчовали и члєни Женскей шпівачкей групи.

На концю програми шицких привитал предси-

датель КУД „Яким Говля“ Славко Ждиняк и подаровал дзєцом пригодни пакецики.

Леся Мудри

ПРЕСЛАВА КРАЧУНА У РИЄКИ

Владимир и Верица Провчи

КД Рушняк 25. децембра 2023. року богато преславело Крачун у Риєки. Пририхтоване було як и вше вязане за рихтане дарункох, хиж и пририхтоване церкви и на Вилію зоз квиценьом кризбана, хтори бул високи два метери. Повторйовали ше и коляди, а було и шпивачох под обалком.

Як и потераз, 26. децембра служена наша, гре-

и велі вибеженци з України, даєдни и з малима дзецми.

Службу Божу служели троме паноцове: наш паноец протоєрей ставрофор Михал Симунович, вице секретар Крижевско-го владичества Владимир Симунович и паноец Андрей з Львова.

По законченей св. литургии Верица Провчийва понукала бобальки, тра-

Вирніки у церкви св. Себастьяна и Флоріяна у Риєки на Крачун

кокатоліцка Служба Божа у церкви св. Севастіяна и Флоріяна у центру Риєки. Церква була полна, понеже влоні у юлію у Україні принешени закон же ше Крачун будзе преславяц 25. Децембра, та пришли

диційне крачунске єдло Руснацох.

Дружене и понукане крачунских єдлох предложене и у обисцу Провчийовх у Матульох.

На Служби Божей коляди шпивали и члени українского хору Червона калена

Крачунски концерт у Риєки

Гоч отримани Крачунски концент у церкви у Риєки, 26. децембра 2023. року отримани ище єден у сали МО Козала у Риєки, тераз у організації вибеженцох з України позбераних у Дружтве „Червона каліна“ з їх диригентку Таисию Примак. Сала од 80 места була пополнета, а даєдни патраче и стали.

На Концерту була и супруга амбасадора України у Горватскей, хтора отримала чувствительну беседу о войны у України и

обставиных вязаних за войну. Слово вжал и Владимир Провчи, председатель КД Рушняк и надовязал ше на тоти слова. Вон тиж так участвовал и у культурней часци програми з венчиком руских колядох.

Коляди шпивани прекрасне, чувствительне, а була то нагода чуц и родолюбиви рецитації о України значних українских поетох.

Вечар закончел зоз веліма жаданями же би ше война цо скорей закончела и же би ше вибеженци врацели своїм домом.

Владимир Провчи

Учашніки на Крачунским концерту

ВИСТАВА МАЛЮНКОХ ЖИМИ У ПАРОХІЇ ХРИСТА ЦАРЯ У МАТУЛЬОХ

У матульській церкви Христа Царя 17. януара отворена подобова вистава Владимира Провчя на тему жими хтора остала виложена по 23. фебруар.

Парохия Матулі велька и залапя и церкви у веліх валалох. Паноец Перо Марьянович прихильни уметности, зна вельо о грекокатолікох, а окреме почитує Владимира Провчя, та так и витворена нагода за виставу жимских пейзажох у галерії Парохияльного дома у Матульох дзе Провчи жиє.

Виложени 14 малюнки у реновираним просторе галерії у самим центру места, а у ней ше отримую сходи и дружня, та велі нашивителе поопатрали роботи хтори уж були виложени, але доложени и даскельо нови, а шицки на тему жими под общую назву „Жимска приємносц“.

Владимир Провчи

ВИСТАВА МАЛЮНКОХ КД РУШНЯК У УКПД КОБЗАР У ЗАГРЕБЕ

Як потверджене доброго сотрудничства медзи двома Дружтвами указує отверане подобовой вистави двох членох КД Рушняк 10. фебруара у Загребе, у організації УКПД Кобзар.

Роботи виложели члени подобовой секції КД Рушняк Владимир Провчи и Григорий Гой у просторе Туристично-погосцительного училища у Загребе.

Вистава реализована на поволанку председателя УКПД Кобзар Славка Бурди з нагоди отримованя Рочней скупштини їх загребского Дружтва.

Авторы виложели розличини твори. Григорий Гой, хтори зоз походженьом зоз Ужгороду у Україні, виложел

Учашніки збуваня

Часц вистави

портрети Українкох, а Владимир Провчи виложел роботи зоз мотивами квеца.

Виставу отворел подобови критичар мр Дюро Видмарович, хтори компаровал Провчийово роботи зоз українску малярку Билокур.

У публики були углядни госци – председатель и секретарка Кобзара, двома соборски заступніки, прес-тавитель Крижевской епархії, та секретар Горватско-українского дружтва.

Владимир Провчи

ЦО ЗАРЮЄШ ТО И ПРИЦАГУЄШ!

Кед поведем же сом млада мац часто ше чувствуєм як на змаганю. Каждодньово категорії хтори треба виполніц зоз задовольюцу оцмену: швидкосц, схопносц, креативносц.

То наисце нет вязи зоз гоч якима акробатскимя схопносцями и прихильносцями. Млада сом мац розбавеного, любопитлівого хлапца хтори вешенї рушел до першей класи основней школи. Занята сом на полни роботни час и часто ми дзень од 24 годзини прекратки. Жиєме у урбанім штредку, а на роботне место путуєм на авту кажди дзень просеково пол годзини там и назад. Дараз ше случи же дзецко у школи, а я дома. Скорей ми пре тото було неприємно. Так ми то наруцели дежурни душостаретеле. Бо, Боже мой, цо мама ма робоц дома кед дзецка нет, не так?

Аж ме часто пекла совисц бо сом у тей хвильки сцела буц шлебодна од абсолютно шицких обовязкох. Жадала сом же бим нікму не була потребна, же би одо мне ніхто ніч не гледал и не обчековал, окрем мойого иснованя. Ослухоючи цудзи потреби лапела сом ше же абсолютно ніч не робим за себе. Почала сом ше занедзбовац, цо ме конечно приведло до власней вичерпаносци. Проблем у тим же ме теди ніч анї не интересовало, ніч окрем потреби же би ше ме охабело на мире шедзиц, дихац, же бим виполньовала каждодньово виволаня у обисцу и дружтве. Не була сом свидома же сом поставала незадовольнейша и мало повесц празна. Напартосц у мне вше баржей росла, а през погледованя сом ше не сциговала привесц до шора. Знова и знова сом ше намагала поскладац дзень яки би требало же би бул, але сом непреривно наиходзела на власни неуспихи. Цо сом ше баржей намагала,

мала сом меней конструктивни резултати.

То бул порив же бим сама себе препитала хто сом и хто сцем буц окрем младей мацери занятей на полни роботни час, супруги, невести, добрей сушеди и пайташки з хтору дзечне попиеш шольку чаю. Так сом раз вишла з обисца и почала швидше ходзиц. Ходзела сом швидко бо сом не мала часу же бим ше длуго и помали шейтала. Бул то щешліви сплет обставинох. Берз сом швидко швидке ходзене заменела з беганьом и скорей як цо сом ше знашла уж сом куповала нови патики, слухалки и модни додатки хтори маю прави бегаче. Бегне на кратки драги постало мой нови животни стил. Пребуване вонка постало мой гоби. Гоби прероснул до страсци и завжал значне место у моім живоце. Конечно сом нашла час за себе хтори ме источашне и виполнює и випаражнює. Випражнює ме на тот способ же робим цошка необтерхуюце, а виполнює ме бо скоро вше зоз несцерпеньом чекам нови тренинг. Свой час сом

организовала у складзе зоз тим же бим могла висц и одробиц тренинг.

Учленела сом ше до локального атлетского клубу дзе сом нашла громаду истодумательох. Учленела сом ше до библиотеки и почала починовац кніжки на тему спорту, беганя, але и організації часу. Додатково сом ше сама едуковала як найлєпше вихасновац час, як поскладац приоритети и погледованя у дню, зоз цильом же бизме шицки ведно легли спац зоз ошихами на твари. Думки сом виполнела лем зоз позитивними стимулансами и обещала сом самей себе же ше нігда вецей не занедзбам. Буц виполнети и задовольни зоз власним животом треба же би бул абсолютно циль каждей особи. Лем на тот способ годзен ши ше справди опатриц до жвератка и з отвореним шерцом обляпиц нови дзень виполнети з новима можлівосцями.

Фебруар, 2023.

Лили Су

О ДУХОВНИМ ПОВОЛАНЮ – УВОДНА СТАТЯ

На першу недзелю Велького посту читани виривок св. Евангелій од Матейя у хторим Исус поволат Филипа же би го шлїдзел, а Филип ишол волац Натанаїла же пришол видзиц Месию/Христа. Обидвоме у себе мали чувство же нашли тото цо у своїм шерцу уж оддавна гледали. З находзеньом тей драгоциней перли, вони нашли и себе. Рушели шлїдзиц Исуса зоз полним шерцом як учителя, а вон з нїх витворел апостолах (тих котри буду послани поучовац других зоз власним освидоменьом).

Грекокатолицки паноец

Не так давно, у єдней бешеди хтошка поставел питане: „Паноец, як випатра духовне поволање? Цо би то точно було? Як го препознац? Яке то чувство?“ Теди зме, здогадам ше, добру годину бешедовали о тей теми. Праве би тогорочни шлїд духовних темох бул о духовним поволању.

У Матейовой Евангелії видзимо же поволање ма своєю шлїди: 1) хтошка

перше поволає, 2) интракція медзи тим хтори вола и поволалим, 3) одушевеносц поволаного з вредносцами о котрима шведочи тот хтори вола, 4) нашлїдованє того хтори вола або одволованє поволаного – фаза ученя, 5) автентични живот у поволању котри вец цікави других котри гледаю себе и своєю животну драгу.

Важне за повесц же поволање не прикмета лем духовного стану (hrv. duhovnog staleža) и то дораз треба наглашиц, бо би було барз несправедно виключиц велїх других котри тиж ав-

тентично цікавя других зоз своїм похопйованьом власного животного вибору хтори вец роботи, у якей ше витворюю, дава єден одредзени смак, автентичносц, живосц, атрактивносц.

Видзи ше нам, а и нешка часто думамо же за велї роботи достаточо мац лем афинитети, талант або даяку иншаку файту способносци. Правда, ест и таки роботи котри ше з найлепшу дзеку и способ-

Шестри Василянки

носцу не можо робиц без чувства поволања. Медзитим, обсяг медзи тима двома крайносцами приводи нас по питане чувства поволања за дацо у себе, бо поволање найчастейше и руша од жаданя видзиц себе у одредзеной работи по прикладу другого. Воно заш лем надиходзи саму роботу. Вимага у нас чувство и любов, прихильносц за одредзени вредносци. Одредзени шлїд вредносцох котрих усвоюємо як своєю даваю нам вец одредзени формат – печат нашого ества, зоз чого вец шлїдзи и автентичносц у нашим витворйованю у работи, але и других, нпр. дружтвено-социјалних напрамох итд.

То барз важне препознац и по тим ше праве розликую дохтор од дохтора, учитель од учителя, священїк од священїка, але и майстор од майстра, автомеханїчар од автомеханїчара, тишлїр од тишлїра, та аж и чопнар од чопнара. У чаше кед ше велї роботи зводза лем на закончуюцу монтажу и укладане уж готових фурмох, и то не лем облакох, дзверох або

орманох, але часто и моделю образованя, та и духовних змистох, видзи ше нам же „Copy/Paste“ менталитет меней вимага мистецтво, а праве воно найлепши лакмус нашого автентичного поволања.

Гоч ше у тей рубрики затримамо на духовних поволањох, барз нам значна його контекстуализация у вообщим похопйованю поволања. То не єдна нателью ексклузивна стварносц, як ше ю дакеди указує и зоз тим оправдує: „То не за мене, то можо лем гевти совершени“. У каждим поволању совершенисц у автентичносци, треба же би кажде з нас бул єдинствени и свої, а не цудзи клон.

Прето у шлїдующих числох будземо мац нагоду читац шведочєня дзепоедних духовних особох о їх поволању. Верим же нам їх животни приповедки можо буц цікави, а можебуц преїг нїх и сами у себе препознамо духовне поволање!

о. Владимир Седлак

ПОДОБОВА ВИСТАВА У КРИЖЕВСКОЙ ЦЕРКВИ

Вистава малюнокх Владимира Провчия у Крижевцох

З нагоди означованя Дньох крижевской епархії, на поволанку превозвишеного владыки монсиньора Милана Стипича, Владимир Провчи отворел виставу своїх малюнокх у крижевской церкви Святого

Тройства, 30. януара того року, а вистава була отворена по 23. фебруар.

Вистава тематично провадзи святу фамелию, виложени 12 малюнки у акрилней техніки у окреминим просторе у дворе ка-

тедралней церкви. Автор малюнокх з тей нагоди после св. литургии достал епархийску награду од превозвишеного владыки монс. Милана Стипича.

У занк подзековности автор даровал свойо ма-

лонки владыкови Стипичови и риецкому паноцови протоерейови Михайлови Симуновичовому.

Замерковане же вистава була добре нащивена.

Владмир Провчи

Священіки и владыкове на означованю Дньох Крижевской епархії

ЕПАРХИЙСКА НАГРАДА ВЛАДИМИРОВИ ПРОВЧИЙОВИ

Обвисцене о награди Крижевской епархії за 2024. рок лауреат Владимир Провчи достал 24. януара того року од риецкого паноца протоерея ставрофора Михайла Симуновича после св. литургии у церкви св. Севастияна и Флорияна у Риски.

Награда додзелена 30. януара у Крижевцох после Служби Божей. Таку награду Провчи достал перши раз и не бул му познати церемониял додзельованя. У Крижевцох 30. януара з нагоди означованя Дня Крижевской епархії на 18 годзин у катедралней церкви Пресвятого Тройства св. литургию предводзел владыка Милан Стипич, у церкви було коло пейдзешат вирнікох, медзи хторима бул загребски

надвладыка и метрополит монс. Дражен Кутлеша и шейсцме други владыкове. Службу Божу провадзел крижевски Катедрални хор, а окрема владыки Стипича наказовал и загребски надвладыка Кутлеша.

По законченю св. литургии владыка Стипич пречитал заслуги хтори ма тогорочни наградзени лауреат Крижевской епархії Владимир Провчи. У першим шоре то Провчийово „уметніцке, културне и вирске справоване у його околіску и за длугорочну помод грекокатоліцкей заедніци у Городу Риски“. Владика уручел Владимирови Провчийови тото припознане пред ваирніками у церкви, а сам Провчи емотивно подзековал.

Велі му сердечном винчовали, а автор

Символични дарунок Владимира Провчия нашому владыкови Милану Стипичу

и тераз роздумуе о значеню такого еперхийского припозаня як о кулминації його дзеветнацрочного закладаня за отримоване вирского грекокатоліцкого живота у Риски и ей околіску.

Владмир Провчи

ВЕСЕЛО ДО РАНА

У організації КУД „Осиф Костелник“ Вуковар и Союзу Русинох Републики Горватскей, 27. януара на 19 годзин отримани Вечар Русинох городу Вуковару, у народзе познати як бал. На самим початку шицких госцох привитал председатель Дружтва Мирко Дорокази. Слово вжали и председателка Союзу Дубравка Рашлянин, представитель Городу Вуковару Дарко Димич и под'жупан Фра-

шани хор под водзеньом Звонимира Муси одшпилвал два шпиванки: „Чия то заградка не орана“ и „Кед я пойдзем маршировац“. Госци зоз Петровцох, КУД „Яким Гарди“ вуковарскей публики ше представели зоз танцом „Витайце у нас премили госци“ у хореографії професора Звонка Костелника.

Окрем культурно-уметніцкей програми за госцох було порихтане наградне бависко танец шер-

Дамир Димич, представник Городу Вуковар

секції „Прадки“. Бал ше отримал у шветочней сали „Роял“, а за танец грал ор-

сира Дружтва Звонимира Барни достали зме интересантни податки о нащи-

Дожупан Фрньо Орешкович

ньо Орешкович.

Ушлїдзела кратка культурно-уметніцка програма. Домашнє культурно-уметніцке дружтво наступело зоз музичну секцію. Ми-

ца, а квиценє госцох и томбола того року були вихабени.

Програму водзела Любица Гаргай. Салу украшели члени креативней

Розтанцовани госци на балу

кестер „Пицикато бенд“ зоз Руского Керестура.

Остатні 54. бал отримани 2020. року, та того року заинтересованосц була досц велька. Од ка-

вительох на тогорочним балу. Так найвещей людзох було зоз самого Вуковару (62 особи), потим шлїдза Петровци (32), Миклошевци (28), Осиек (14), Ви-

Конферансу порихтала и читала Любица Гаргай

Председатель КУД „Осиф Костелник“ Мирко Дорокази

КУД «Осиф Костелник» Вуковар представело ше зоз три писні на балу

нковци (11), Бели Манастир (5), Стари Янковци и Бачинци (4), Руски Керестур, Загреб, Андрашевци и Райово Село (2), та Пишкуревци и Нови Сад (1). Звонимир Барна памета организацию веліх балох, понеже є касир Дружтва од 2003. року. Од теди ше пременели штверо пред-

сидателе: Гема Мудри, Зденко Бурчак, Владо Русин и терашні председатель Мирко Дорокази. За велі бали праве вон бул главни за предаване картох, зазбероване томболи, куповане рижних дробніцох... Цали януар вше ше вельо наробел, але му не було жаль, поготов кед зоз

балу медзи остатніма введзелю рано випровадзал задовольних госцох. Медзитим, роки прицисли, а и здраве уж очкодоване, та того року одробел праве лем предаване картох, а за нарок, гвари, хто зна як будзе.

Председателька Союзу Русинох РГ Дубравка Рашлянин

Любица Гаргай

КУД «Яким Гарди» Петровци

Танец «Петровски танцоше нялкоше»

Звонимир Барна предава карти на уходзе

Побиднічка пара у «Танцу шерца» Александар Радин и Сашка Ящур зоз Бачинцох

СТОРОЧЕ ДЮРИ ГАРДИЯ МИШКАНЬОВОГО, НАЙСТАРШОГО РУСНАКА У ГОРВАТСКЕЙ

Ноши єдно з найчастейших презвискох у Петровцох, наполнел 100 роки, зоз супругу Леону виховал тройо дзеци хтори му подаровали 10-єро унучата и 29-єро праунучата.

Не ма человек часто нагоду упознац дакого хто наполнел 100 роки, а ми мали праве таку нагоду 10. фебруара того року.

Поволала нас Юлиана Папандриш, дзивка Гюри Гардия, же бизме упознали єй оца. Нашли зме ше у Петровцох, у обисцу єй дзивки, Анделки Войткив, дзе єй дїдо Дюро задул своєю, з числом написани, 100 швичочки.

Пишєме Дюро, бо гоч му службово уписанє Гюро, шицки го волаю Дюро, а по презвиску скоро нїхто не гутори Гардиєв, але Мишканьов.

Бачи Дюро уж даскельо роки змесцени у дому за старих Магнолия у Вуковаре дзе ше, як сам гвари, барз добре о нїм стараю.

Пририхтали му вони и прекрасне славе, вельку торту хтору подзелел зоз своїма собивателями з Дому, а винчовац му пришли и з Општини Богдановци, началнїк Марко Барун и заменїк началнїка Ярослав Медєши, та председателька Мєсного одбору (МО) Петровци, Агнетка Иван. Була го знімач аж и Винковска телевизия. Нормално, принєсли зоз собу и дарунки, але як гвари бачи Дюро – мнє дарунки уж не треба, мило

ми видзиц людзох, окреме кед су ми и познати.

Потим го фамелия привезла, як зме уж написали, до унуки Анделки, до Петровцох, дзе го тиж нащивел и петровски парох, о. Владимир Седлак з панїматку, а як нам гвари його дзивка Юлиана, – мой оцєц дораз препознал паноца.

Ту му фамелия тиж пририхтала прекрасну, вельку торту на хторей було число 100 и швичочки хтори означели же найстарши Руснак у Горватскей, у Петровцох, нешка наполнел перше сторочє своєго живота.

Кед го ми нащивели, уж бул барз вистати од шицких збуваньох коло себе и лєм жадал пойсц назад, тєраз до своєго нового „дому“, до Магнолиї, бо ше там уж научел.

НАРОДЗЕНИ У КРАЛЬОВИНИ ЮГОСЛАВИЇ

Бачи Дюро, так го ми будзєме волац з почитованьом спрам його рокох, кус слабше чує и видзи, але барз добре памєта, та скорєй даскельо роки за проєкт Општини Богдановци „Най ше не забудзе“, виприповедал велї цикави ствари зоз прєшлосци Петровцох, як и зоз своєго власного живота.

По особним думаню авторки того текст, було би цикаво пречитац його интервью у цалосци.

Дюро Гарди народзе-

Дюро Гарди зоз фамелию у Петровцох з нагоди 100. року живота

ни 10. фебруара 1924. року у Петровцох. Була то теди Краљовина Югославия. Тедишнї часи, як и велї потим та и нешка, не були легки. Вельо ше робєло, не було телї помоцни алати як нешка, але було мольби, помагало ше єдни другим по валалє. Физично можебуц було чєжше, але ше людзе вєцєй дружели, фамелиї були вєкши, було вєцєй дзецох та и радосци вєцєй.

У обисцу дзе роснул, жили ище його дїдо и баба, мац и оцєц, двоє браца и шєстра.

– Каждє знал своєю место и своєю роботу. Теди дзеци вельо помагали родичом у обисцу, а часто знали исц и на наднїцу. Наднїца ше раховала од виходу по заход слунка, дзеци зарабяли 10 динари, а ципєли коштали 100 динари. Пенєж хтори дзеци заробєли, давали родичом, та вєц родичи куповали цо треба – приповєда бачи Дюро.

У Другей шветовой войны страцел лївє око, а тих ше часох, як и шицки хтори прєжили страхоти

даєдней войны, не барз люби здогадавац.

– На концу, – як гвари – войны вше принєшу вельки страданя и пошею мержню мєдзи обичнима людзми, а живот, гоч яки длугоки, ниа як наприклад мой, чкода потрошиц на мержню лебо ненависц.

ЖЕНЇДБА И ФАМЕЛИЯ

Оженєл ше зоз Леону Сабодошову 1942. року, кед йому було 18, а єй 16 роки, а уж о 6 мєшаци мушел пойсц до войны.

– Чєкала ме док сом ше не врацел – здогадає ше – Мали зме штвєро дзеци, але єдно умарло. По войны зме добили ище тройо, перши ше народзел Силво 1949., потим Юлиана, ми ю воламе Юлка,

Торта у Дому Магнолия

Дідови Дюрови 100. родзени дзень пришли повинцовац и зоз Општини Богдановци, началнік Марко Барун и заменік началніка Ярослав Медеші, та з Месного одбору Петровци, председателька МО Агнетка Иван, а ту и заняти у Дому Магнолія

1951. року, а 1955. син Владо хтори нешка жиє у Коцуре.

– Леона, моя супруга, росла на салашу. Ми го волали Гиков салаш. Єй родичи приселели зоз Керестура, а моя мац була Дудашова Єлена (Семанова Иля) з Миклошевцох, а оец, волат ше тиж Дюро як и я, бул з Петровцох. Ниа, так то було. Таки нашо корені – лем кратко приповеда о своїм длугоким живоце, бо швидко вистане.

ГАЗДОВАНЄ И БИЛИ ХЛЄБ

Єден кратши час, як нам приповеда його дзивка, бачи Дюро робел и у фабрики Борово, але не длуго. Польо и парастски живот му були баржей по дзеки як фабрика.

Перше бивали у баби и діда, а вец пошли жедляриц, приповеда Юлијана и здогадує ше дожица зоз дзединства єй брата Силва.

– Мойо родичи жед-

лятели у Оборского, живот бул чежки, а брат мали, не рачковал але подскаковал на ногох и так подскакуюци знал пойсц до анді Оборского питац билого хлеба. Мойо, як и велі други у тот час, ише не мали за били хлеб, а дзеци як дзеци, шири и не ганьблїви. Андя Оборского була добра и вше му дала фалаток – приповеда Юлијана.

Док жедлятели, куспокус згартали пенежи на громадку, же би змогли збудовац власну хижу, докупиц жеми, а як гвари Юлијана – теди ше патрело и кельо ше ма дзеци, же би каждому було на тал и при женідби лебо одванки.

ВАЛАЛСКИ ЖИВОТ

Роки преходзели, Леона и Дюра подзвигли дзеци, поженели их, подавали, а сами остали у власней хижі препровадзовац живот и дочековац дзеци и унучата.

А вец знова пришла война. Порозиходзели ше

хто кадзи, а Леона и Дюра остали у Петровцох. Жили, як и шицки хтори жию на воєним подручу, у страху, бо у таких хвилькох нігда человек не зна цо ноши дзень, а цо ноц. Дакому лем недобри попатурунок досц же би зробел злодійство, а дахто посанує тих коло себе, та гоч би их, пре даяки надрилени идеології не требал любиц лебо им помагац, заш лем помага.

– Мац умарла 1997. року. У тот час я з фамилию жила у Австриї, не знала сом ані чи зме годни присц на ховане, але дошлебодзели нам. Праве ше одвивала мирна реинтеграция готватского Подунавя – приповеда Юлијана.

Бачи Дюра нешка ма ише дзивку и сина, бо старши син влече умар, а ма и 10-єро унучата та 29-єро праунучата. Недавно начишлел по мену и презвисту шицких 36 школярох хтори зоз нїм ходзели до основней школи.

– Маме вельку фаме-

лию хторей ше барз радує кед их видзи – гвари його дзивка. – Не пиє ані вельо ліки, солидного є здравя, але єдноставно роки прицискаю, цело нестаета. Дожиц сторочє вельо и кед ше чита до сто, але слава Богу, доброго є менталного здравя, а физично, як сом гварела, на ноги уж не може, але вежба зоз физиотерапеутом у Дому за старих, меркую на нього барз добре – приповеда Юлијана.

За конєц, бачи Дюра нам не виволал як треба жиц же би ше дожило 100 роки, бо уж бул барз вистати од шицких людзох коло нього, не удало ше нам дознац ані найрадоснейшу хвильку з його 100-рочного живота, але кед го Бог пожие, пойдземе го нащивиц даєден дзень док будзе менша гужва и док будзе одпочинутши, а вец, наздаваме ше, будземе писац о другим сторочю Дюри Мишканьового.

Агнетка Балатинац

Фото: Агнетка Балатинац и з дошлебодзньом Марина Плиши, фб Дом Магнолія

ЦО ТО ЗА СОН

цо то за сон
цо приходзи на очи
додня рано
кед з вичерпаней души
на молговитих кридлох
вилетли остатні стицки поети
на остатней карфи свойого писаня
прескочел и першу гарадичу
застановуюци ше на поверхносни
малого места
хторе зоз пирком сцел описац
а вец ознова ше врациц
до ешенї своєї младосци
кед забул на шицко
о чим шніл
и пожадал ознова буц
на початку дзецинства

цо то за сон
цо приходзи на очи
додня рано
кед ше стараш о мне
и кед уж треба стануц
а вец це звлада
твоя нещешліва судьба
и не можеш ще од ней одтаргнуц
без огляду на сцелосц
и на любов
и на младосц
хтора у петох за тобу остала

и док поета пише стицки
пред сном
ти праве ставаш
и роздумуеш
чи справди вобщє требало спац
чи лем предлужиц
кroach по крочай
преходзиц по пустих улїцох
свойого малженства
у непрерывним роздумованю
о билим платну
на хторим виписани
стицки остареного поети

Лю. Гаргай

što je to za san

što je to za san
što dolazi
u zoru
kad iz iscrpljene duše
na maglovitim krilima
su izletjeli posljednji stihovi pjesnika
na posljednjoj prečki svoga pisanja
preskočio je i prvu stepenicu
zaustavivši se na površini
maloga mjesta
koje je perom htio opisati
a onda ponovo se vratiti
u jesen svoje mladosti
kad je zaboravio na sve
o čemu je sanjao
i poželio iznova biti
na početku djetinjstva

što je to za san
što dolazi na oči
u zoru
kad se brineš o meni
i kad već trebaš ustati
a onda te svlada
tvoja nesretna sudba
i ne možeš joj se izmigoljiti
bez obzira na tvoje htijenje
i na ljubav
i na mladost
koja je u petama ostala iza tebe

i dok pjesnik piše pjesme
prije sna
ti upravo ustaješ
i razmišljaš
je li uopće trebalo spavati
ili samo nastaviti
korak po korak
prolaziti po pustim ulicama
svojega braka
neprestano razmišljajući
o bijelom platnu
na kojem su ispisani
stihovi ostarjelog pjesnika

Lj. Harhaj

ПАЧИШ ШЕ МИ

Шедзиме на жимних, древених карсцельох док ніжни витрик младого рана у цихосци гласка твоей червени власи. Намагаме ше скриц погляди до глібини єства, покля наша розгварка чече як найбистрейша ричка на високей гори. З часу на час, розгварка дотхне нашо крегки нїтки чувствох и розбовчи ганьбліві шерца.

Цихосци зме ше бали найвещей од шицкого. Не пре жиму, але прето же тоти хвильки були виполнети зоз усоглашеним ритмом дурканя наших ганьблівих шерцох. Безуспишно зме ше намагали скриц тоту гармонию єствох котра нас необачліво зединьовала. Теди ище анї єдно з нас не було свидоме цо ше шлідуєє случи.

Не могол сом ше одупрец паху успаних, целових олеандерох и єй несигурним попатрунком. Приповедала, але ше вше вещей трапела вибрац прави слова и шицки зединїц до найдноставнейшого виречєня, покля єй погляд непрерывно блукал до таїнственей, цмей далекосци. Даремно ше намагала шицко тото поскривац зоз заводлівим ошмихом, а потим предлужиц, прето же ю я у тим шицким нагло претаргнул:

„Пачиш ше ми!“

Тоти слова так легко написац, але невиведзено чежко вигвариц, а ище чежше припознац. Не мал сом вельо можлівосци, могол сом єй на шицко одвитовац зоз ошмихом и занавше буц цихо лебо позберац шмелосци и повесц тото цо чувствуєм. Не каєм ше.

Несподзівано попатрела на мене, неназдаваюци ше такому дачому, а на твари ше єй зявел ангелски ошмих. Сила любви нас прибіжєла єдно гу другому же бизме од себе одогнали швижосц младого рана. Облани, зоз опартима главами єдней на другу и завартима очми, жили зме хвильку експлозиї наших чувствох.

16. 11. 2023. Миклошевци

Лікар Иван

МЛАДИ СРИМЕЦ І ЖЕНОВА БАБА

Оженел ше млади Сримец з богату дзивку зоз ровней Бачки, зоз богатого обисца, а боме і з богатим маєтком, і трома старшима шестрами.

Була то млада, красна і школована апатикарка, наймладша шестра. Три старши шестри були уж даскельо роки поодавани і по Европи розошати. Обисце було вельке, хижа на главней уїци збудована на „локец“.

Свадзба прешла барз весело, госци були шешліви, як то уж на свадзбох. По свадзби такой, як тому шор, бул полудзенок у млодей і випровадзане госцох Сримцох за Дунай, а домашніх дому.

Пред свадзбу, питанками, було порадзене же шицки унуки діда Митра зоз своїма мужами поїду помогнуц виламац кукурицу коло його салашу, бо му остало дас за три дні, кед же поїду шицки раховани 12 особи.

Дідо, стари гунцут, прераховал же голем 4 шори по дню на каждую особу було би досц. Так вовторок на салашу, по фриштику хтори порихтала баба Юла, рушело ше до ламачки.

Кажде до свойого шора, рушело ше зоз писню, франту, а боме і зоз добру кайсовачу, препечену. Дзеки не хибело. Ламало ше до самого змерку. Найстарши жецове уж по полудзенку зоз дідом рушели позберац виламану кукурицу і поруцац ю до чардаку.

Того руку була справди красна ешень, грало цепле слунко, а ламачка не була чечка. У роботи прешол перши, други, а і треци дзень. Так пришол і пияток, конац ламачки. Баба зоз унуками рихтала вечеру. Найстарши жец і дідо на рожню пекли праше, прето же хлопи робя чечку роботу та барз вистаню і не маю часу посциц як жени пиятками, за хтори ше рихтала пражена риба. Вечера прешла крашне, зоз писню і франту, так як уж младим швечи.

По вечери женска популация ше поцагла на свой бок, хто кадзи, кухня, метла, двор. Хлопи себе нашли лепше место, под старим орехом коло артейскей студні. Були то троме стари шовгрове, убавени гунцути, за хторима ані дідо не заоставал.

Троне ше порадзели (Мадяр, Словак і Українец) поволац млого, нового шовгра Сримца на картане, а тот дзечне прилалел поволанку.

Рушел покер (озда млода досц забочкала, так роздумовал Сримец). Важну і концентровану роботу претаргнул дідо Микола зоз литровку старей кайсовей паленки. Гварел „Зоз тоту вам будзе робота лепше исц“.

– Як ци ше пачи? – питал ше дідо млодому Сримциви.

– Добра є, – одвитовал Сримец – але думам же нашо сримски моцнейши.

– Рано, сину мой, пове свойо – одповед дідо.

Картане ше предлужело і после каждой партії ше випило по погарик. Не прешло тому годзина-два, принесол дідо і другу фляшку, бо тота не витирвала на штирох.

Дідо бул знемирени, у тей шицкей роботи і бриги ище ше му і крава тей ноци треба целіц, але ту штирме моцни хлопи, та поможу – так себе роздумовал дідо салащань, як го у валале качмарски муштерії волали.

Уж ше змеркло, ноц пада. Жени вошли нука, а шовгрове на столе запалели лампаш і навелько робя свою роботу.

Ище ані не блізка пол ноци, а шовгрове уж зашпивали кажди своєю писню, лем Сримец найгласнеше шпива писню „Рада би я жену мац“. Роботу не претаргую.

Полноц бліжей, дванац вибило на турні сушедного валала, шпивацки гласи уцихли, а хлопски глави на столох остали, поспали.

Цихосц панує, а ясни полни мешац ше обегує зоз дробними билима хмарками і бліщацима гвиздочками. Одразу ше млади Сримец пребудзел зоз ускладзеного храпеня шовгрох, преве теди кед им храпене ишло лепше як шпиване.

Озвал ше Сримец – Я би ишол спац, досц ми шицкого, недобре ми у жалудку – заричал як млади буяк кед ше першираз здує.

Еден му одвитовал – Идз уж раз, тераз ши ше лем оженел, а уж нарату нарикаш. Там просто, видзиш дзе шветло швици на слупе, лем тамадз.

Рушел Сримец шмело. Випатрало му „мой куме“ же цошка танцує. Чудни танец, а музики нет. Три крочаї напредок, два назадок, а вец два ліво, два до права, а вец треци до блата на одпочивок. Так ше то зявйовало добри 15 минутки же би Сримец сцигнул гу гарадичом. На концу уж рачковал як прави вояк на Сримским фронту.

Дідо шедзел на мирички под шопу, припатрал ше, курел пипку і задумано патрел же цо з того випадне.

Ледво ше Мижо доцагнул, а вец му ище требало же би даскельо раз облалел слуп і усудзел ше рушиц гу клянки на дзверох.

Мижови Сримцови найбаржей помагала мешачкова шветлосц, добре му драгу ошвицовала. Ледво вошол нука, а найвекша му випатра була радосц кед видзел посцель. Таки вистати сцигнул же ше ані зоблечиц не сцигнул як спада, лем спаднул до посцелі як слуп.

Ноц, цихосц, гвиздочки, мешачок і ешеньски витрик цо ше бави зоз сухим лісцом зоз кукуричанки по дворе, преруцуюци го зоз места на место. Чує ше лем дзепоедна жаба котра не могла спац.

У хліве новосц. Два целічки, една крава.

Мешачок прешол єдну часц своєй ноцней драги. Перши когут ше озвал, пребудзел дідо. Нараз дуркли дзвери на комори, отамадз вибегла баба Юла. Вибегла так нагло як кед пес Бундаш сплаши куру у курніку з гнізда. Розбегла ше по тернацу лапаючи ше з дланями за главу, повторуюци – Боже мой! Боже мой, пребач ми, пребач цо ше то збуло!“

Ноц пребудзело ранше зубате слунко, витаючи нови дзень.

Приємни ше запах ширел зоз бабовей кухні, шовгрове подзвигали свойо чечки глави і рушели оплокац

сухи уста на студньови валов. Пили воду на стоящо як жирафи, тримаючи єден другого же би даєден не спаднул до валова.

Вибегла и млода Фемка, як зоз колімбачки вируцена, просто гу студні, гу шовгром.

– Дзе мой, дзе є?

– Ша озда шпи коло тебе – одповедал єден.

– Ви го, шовгрове мойо, напили! Найдзце го!

Дїдви ше тото бависко не пачело, та зоз политровку сцел вими-

риц трагедию, та понукнал и при фриштику.

У тот час ше зявел Сримец Мижо, просто на ранше умиване и ошвижене. У тей гужви и лярми не обачел свою, з ростом дробну Фемку.

Кед го Фемка збачела, як кед би до ней гром вдерел. Почала вичрац аж нарату.

– Гибай, гибай, ти маймуну, ухата мавпо, дураку... О Боже мой, за кого ше я одала, кому сом младосц свою подаровала – розплакала же Фемка, аж на колена падала. Мижо лем патрел доокола як целята у

хліве и ніч му не було ясне.

– Патри цо ши зробел, пияніцо моя. Дзе ци було место тей ноци, при мне и коло мене чи при моеї баби?

На тото шицко збуване дїдо ше ошмихнул и аж му тераз було ясне прецо баба так вибегла зоз комори дзе спала. На коцу шовгрове припознали свой грех и поволали млади пар же би свою прешлу ноц пременели як госци дзе одлуча з німа одпутовац.

Томислав С. Кетелеш

У Петровцох 2023.

ЖИВОТ У ЦУДЗИНИ

Живот у цудзини зна буц барз чежки о чим шведоча двома авторе хтори живот препровадзели чувствуюци меланхолию за родним крайом. Тота меланхолия будзе основна нїтка їх писньох.

Силвестер Саламон

Поета и есеїста Силвестер Саламон (1912 – 1988) бул двойністи вибеженец, у Бачкей як найталантованши Костельников школяр нігда не могол превозисц чувство нукашнього вигнанца, а вец у Америки правдивого вибеженца хтори ше нігда не укоренел до обечаного простору. Так його прихильносц гу меланхолии и емоційном страченей генерації маю дошлїдне оправдане не лем у тим о чим писал, але и як свой живот прежил.

Угляд здобул з писнями у прози у хторих виражує автентичне чувство побожносци, присуства Божей подоби у природи. Саламон виражує гармонию человека и природи, а швет рошлїнох и животиных блїзши му од швета людзох. „Могло би цалу интерпретацию Саломоновей поезии фундаментавац на двох його текстох, „Кед зарна дахто найдзе” и „Епитаф”, але цалу Саломонову поетику найлєпше мож видзиц през интерпретацию його писні у прози „Легенда о зрубваному дубе” (1935). У ней любов єден зоз дарункох хтори нам охабел Господь як єден зоз талантох хтори нам зохабени за ратунок. Далєко од пняка свойого, од краю мацеринского шпива, Господь це ратує пре добре шерцо твое цо створеня люби мое. Тоту Йоановску теорию любви Саламон варира у шицких своїх текстох, так же виражує заєдніцтво Оца и Сина у Духу. Их братство муши буц вше и вшадзи у заєдніцтве. У нїм ше

кажде заклада зоз свою схопносцу за любов и виру.”¹

Саламон у „Легенди о зрубваному дубе” вишпивал Йоановску теорию о любви як заєдніцтва руского и украинского. Саламонов дуб як стредзиско швета одредзує власни етнос, не лем як стебла и конари цо находзиме при Ковачови, але и як корень. „Саламонов хробак то други народи, гевти зоз праксу психологийного максимализма. У паралели з Ковачом Саломонова гора верх историйней спокуси власного народу, а природни сили орнамент. По нїм Божа дзека и душа припадніка народу одлучую о судьби дуба. Ришене шлїдзи преїг огня як и при Ковачови, з тим же за Саломона жем место спокуси од Бога вигнатих, напушеного народу.”² Саламон преїг дуба виражує важносц любви як заєдніцтва, але ришене не ма горизонт надїї.

Як поета жил у видоглядох християнскей концепції абсолютней любви, а його песимизем оправдани зоз природу часу и условиями у хторих жил. „Саламон зоз фрагмента, операючи ше на давни форми посланїци, псалма и запису, нашвидко, але талантовано, зоз собу „вистругал триски” чию мєгкост и нешка доживюєме як немоц и збунетосц человека пред вичнима тайнами живота, а то значи як метафизику и рижни метафизични квалитети чий легитимни предмет праве найочивиснейша стварносц.”³ Писатель шлєбодни человек тельо кельо творитель у нїм зна зачувац простори чистоти за себе. Саламон блукал, од Бачки по Восток и Заход, а вшадзи дзе сцигол находзел лем нови причини за несигурносц. Зохабело то обачлїви печаци на його, до осаменосци зачиреней поезии.

1. Тамаш, Юлиан, *Ошлєпени соловей*, Антология рускей поезии, Руске слово, Нови Сад, 2005., 73. бок.

2. Тамаш, Юлиан, *Ошлєпени соловей*, Антология рускей поезии, Руске слово, Нови Сад, 2005., 74. бок.

3. Тамаш, Юлиан, *Ошлєпени соловей*, Антология рускей поезии, Руске слово, Нови Сад, 2005., 74. бок.

Легенда о зрубваному дубе

Кед шицки Древа створел Бог, краси им зарно своєї дал, те ди и дуб на драгох двох вироснул, моцнел пишно стал. Розкошни грани з каждую яр вше вецей ширел, дзвигал там и других древох зотар чар. В висотох синїх бул вон сам.

Надишли бурї витор дул, нечути знашли швет муки; жемских неправдох и яйки чул, од жалю ламал вон руки.

Надишли враги и на нїх, шицки дирхцели древа, – ах! Вон, котри з громом робел шмих, перши раз те ди спознал страх.

Рубац вжали, добри Боже шмерц йому згадали госци...

Як то вон лем поднесц зможе утрату неба белавосци?

Зрубали го розобрали. Цешели ше древа други.

Годзини цекли помали, дні були як вичносц длуги.

Одродзовал ше помали, – а ганьба престала длуга.

Дні за днями неставали, знікали як по дижджу дуга.

З пняка здорового древо здраве: воскреснул вон, заш вироснул;

вчера як да заснул праве, нешка ше збудзел зоз сну.

Слунко му гласкало кридла, небо го витало щиро джмуркали гвиздочки з стрибла, жем давала лукох миро.

Слава дзивка пременліва, лем краткого вше є вика,

в любви є нещешліва; кратше жие од мотилька...

Пришли заш неприятеле... „Гей, ви други, дзе сце? Пале!

Ратуйце нам нашу хату, щедру даме вам заплату.

Хробаки ми полапаме, зашив вше вам ми спашиме.

А сердечно вас благодае: не дайце нам гинц в жиме!”

Дармо птахи так модлели... покопали в жилох дуба,

цагали го и звалели... Не охабели ані слупа.

Медзи граньом гвиздал, лісце зелене попрело,

Поваяли птахом гнізда... На шицко небо патрело...

В тот час ишол монах святи у Божих стварох заняти, видзел шицко чул плач птицох; слизи му цекли по ліцох...

Дзира велька лем на месце, дзе дуб роснул, сили вираз, надишло на ньго нещесце не перши раз, а други раз.

„Добри Боже, змилуй Ти ше, з пташками я модлім ци ше:

Кед вирошне древо дуба, не дай да го враги зрубя!”

Легнул старец одпочинуц сили прибрац за врацане...

Вцихли птици в ту годзину, да му не погубя спане...

Мила була просьба слуги... Дзвери неба Бог отворел

и за часок не барз длуги старцу во шне так гуторел:

„Дуб тот, цо ши за ньго модлел, длуги вики би не зотлел...

Моц би му ше, гоч не мала, ипак, ипак заш зламала.

Та пре добре шерцо твое, цо створеня люби мое,

дуба того, кед вирошне, ніхто зоцац уж не зошме.

В цали швет вон пуци жили, же би набрал нови сили.

Пняку вони ше черствому служиц буду у шицкому.”

У радосци а и страху наш ше святи монах збудзел:

Радуй ти ше кажды птаху, кажды в мире жиц уж будзе.

Дуба того уж не зотню, пуци жили вон глібоко,

а зос свого твардого пню дзвигне ше вон гет високо.

Пошол монах свойов драгов, весели вон патрел благо.

Не еден ше о тим дознал, як ше Бог гу ньому озвал.

Гей, а дуба моцни жили, то ми шицки браца мили!

Далеско ми од пня свого, од краю мацеринского.⁴

Андрея Магоч, проф.

⁴ Тамаш, Юлиян, *Ошлепени соловей*, Антология русской поэзии, Руске слово, Нови Сад, 2005., 78. бок.

СЛИКОВНІЦА „КОЛЕСА” ПРЕДСТАВЕНА НА ДЕРЖАВНИМ УРОВНЮ

На Державним фаховим сходзе „Розвой языка, мацерински язык и вецейязичносц“, отриманим 1. и 2. фебруара 2024. року у Загребе, предствена троязична сликовніца Врабец „Котачи“/“Колеса“. Сливковніцу, друковану 2021. року на горватским, руским и горватским знаковним языку, котра источашне и перша сликовніца на руским языку у Републики Горватскей, представела илюстраторка мр Ивона Гнатко. Организатор сходу була Агенция за воспитане и образоване у предводзеню Сладяни Домладовац, професорки и висшей советниці за предшколске

Троязична сликовніца Е. Врабец и И. Гнатко „Колеса“ и руских фахових особох

воспитане у АЗОО. Ивона Гнатко визначела же сї барз мило же организаторе препознали вредносц троязичней сликовніци и нашого руского языка, же сликовніцу могла представиц праве там дзе и треба, та ю подаровац фаховим особох зоз хторима ше одкотуляла до нових местох и до рукох новей читательскей публики, як и велім дзецом за котри є и друкована. Двоязичносц и вецейязичносц то способ нешкайшого живота, хтори ше здобуваю у фамелиї и у образованю, а за зачуванє меншинского языка хтори не ма матичну державу и сликовніца ма вельке значене. Видавatele сликовніци то здруженє „Руснак“ Дружтво Руснацох у РГ и Факултет за воспитни и образовни науки, зоз финансїйну потримвку Совету за национални меншини РГ, та општинох Стари Янковци и Богдановци. На сходзе були и членїци роботней групи за виробок Курикула за руски язык и культуру по Моделу Ц, Наталия Гнатко и Сладяна Домладовац.

Наталия Гнатко

РУСКИ ЯЗИК БОГАТСТВО ХТОРЕ З ПЕТРОВЦОХ ОДНЕСОЛ ДО ИРСКЕЙ

Того року намира нам найсц и побешедовац зоз нашима младима хтори жию у нашей жеми и звонка наших граніцох. Интересує нас дзе су, зоз чим ше занімаю, яки им плани, чи су задовольни з можлівосцами хтори им понука терашні живот.

Тих дньох зме бешедовали зоз Денисом Гардийовим хтори пред даскеліма роками зоз Сриму, зоз Петровцох, пошол до Ирскей.

Кельо роки од кеди ши пошол зоз Петровцох до других жемох ЕУ?

Трецяго мая 2018. року пошол сом зоз Горватскей до Белгії, дзе сом жил у варошу Екело коло Гента, а неодлуга, 14. новембра истого року пошол сом до Ирскей, до варошу Ветрфорд, дзе сом бул по 10. септембер 2020. року, кед со ше преселел до Лимерику.

Вериме же було вецей причини пре хтори ши ше одлучел рушиц зоз Петровцох. Поведз нам цо це найбаржей понукло же биш напушел РГ?

Кед сом закончел штиррочну Штредню техничну школу „Никола Тесла“, напням рахункарского техничара, одлучел сом же будзем перше робиц же бим заробел кус пенези за себе, а вец будзем студирац. Док сом робел, ишол сом на курс машинского оператера и до автошколи. У тот час наволал ме мой професор физики зоз штредней школи и понукнул ми роботу у свойогу пайташа у Белгії. Кед сом бул школяр мал сом добри оцени и бешедовал сом о ти же бим перше любел робиц, а вец пойсц на факултет. Пре добри

Денис Гарди

одношения зоз людзми, а цо сом научел дома у своїм обисцу, верим же сом и достал таке понукнуце.

Як ци ше було знайсц у тих жемох, кельо значне добре бешедовац язык жеми у хторей жиш, яки ше гледаю документи од младого уселенца?

Швидко сом ше знашол бо сом таки же ше можем швидко зблїжиц з людзми и о себе охабям добру слику вредного човека. Док сом бул у Белгії не мал сом познатих и шицко ми було нове. Знал сом вариц и то ми барз помогло. Язык ми не бул добри як teraz, але мал сом добри фундаменти, медзи иншим и прето же сом як мали патрел вшелїяки едукативни видеа, а и у школи сом бул добри зоз англійского языка.

Тераз жиєм у Ирскей и англійски язык важно знац, але завиши и од того цо робиш и зоз ким ши окружени, о тим завиши кельо ци добре знане англійского потребне. И мойо родичи тиж жию у Ирскей, але зме у розличних варошох. Оцец и шестра жию кажде за себе у Ватерфорду, мац у Корку, а я у Лимерику. Родичи заняти на работах на хторих им язык не муши буц перфектни бо ест досц наших людзох, Балканцох,

котри помагаю єдни другим. Але, вони анї не заинтересовани же би ишли до школи англійского языка и добре им так роками.

Завиши цо человек сце, верим же то годзен и поспигнуц. По резултати ше годно присц на єден або други способ, лем питане кельо ше енергії уклада до того цо ше сце.

Понеже мам горватску путовніцу и у процесу сом виробку ирскей путовніци, нам як Европьяном не потребни нїяки окремени документи же бизме почали робиц. Кед придзеце ту важне же бисце мали дзе преспач, потим ше достава потвердзене о адреси на основу хторей можеце направиц порезну карточку. Потим починаце робиц гоч яку роботу же бисце вошли до їх системи, а вец правице банковну карточку и то углавним то. Шицко ше то може ришиц у року од мешаца, а плаца ше углавним виплацує тижньово.

4. Опиш нам Лимерик у хторим teraz жиш и способ уключованя до заєдніци.

Лимерик европски варош хтори ше находзи на першим месце по директних странских инвестиційох у останіх 5 роках. До самого варошу уложени

вещей як пейц милиярди євра. Уключоване до заєдніци завиши од поединца. Кельо ше уключуєш и укладаш до заєдніци тельо ци добре. Я волонтирам у цивилней заштити у месце, тиж сом и секретар за мигрантох у тей жупанії, а понеже сом на остатнім року факултету, поставени сом за амбасадора факултету.

Оцец ше не уключує до заєдніци. Вон лоби зоз кумом и пайташами пойсц на кафу и шейтац по варошу. Мац ше кус укючела до церковней групи дзе волонтира, та тиж и кус путує по Ирскей, обиходзи вароши. Шестра не активна у здруженьох, але ше находзи зоз пайташами. Так кажде з нас ма свою перспективу, ест вельо опції.

У Лимерику дзе жиєм ест вшелїяки збуваня, то векши варош. Ту ест и заєдніца за могрантох, та ше дараз позбераме як група и идземе до пабу дзе бавиме квиз або идземе на билияр.

Уключел ши ше до дружтвених цекох Лимерику. Як домашні патра на иноземцох?

Наисце сом уключени до вшелїяких заєдніцох, у цивилней заштити,

Денис волонтирал на Дню отворених дзверох Технологійного факултету у Лимерку, на напряду Обновлїви енергетски системи

Национална конференция инженероу у Дабліну

На аеродрому Шенон - Денис председатель младих инженероу предводзи тим хтори промовира орагнизацию Инженере Ирскей

у жупанийскей скупштини, секретар мигрантох, член сом резервного составу Ирскей морнарици, амбасадор на факултету и шицко то провадзим док студирам и робим. Любим мац виполнети час. Ту час то пада диждж, та ми лепше буц уключени до дачого и буц оптимистични, як допивац ше нука.

Ирска една зоз мултинационалних жемох Европи, подобне як и Немецка. Зоз самим тим людзе зоз рижних крайох часц ирскей култури. Людзе то любя бо можеме учиц едни од других. Велі Ирци населени у Австраліі и Америки врацаю ше и маю интернационалне искусство, та розумя ситуацию. Тиж так шицки хтори маю свойо хижі зарабяю досц на своей роботі, але и од кириі хтору им плаца подквартельоше, та Ирцом лепше же би було вецей людзох як меней. У остані час зявела ше криза зоз змесцењом людзох хтори ше доселюю, а не маю ше дзе змесциц.

Як функціонує їх школство и яки им школски програми?

Можем повесц за факултет и висше образования бо у тим мам искусства зоз першей руки. Факултет таки яки би тербал буц, опушци и кед сцеш научиц, научиш. Гевто цо найзначнейше то достава-

не роботи после законченого факултету и штредней школи. Ирска една од жемох зоз найвисшим даваньом роботи едукованим людзом у Европи. Мой факултет *Technological University of the Shannon TUS* ма одну зоз найвисших стопох обезпечованя роботи законченим студентом хтора ше руша коло 96%.

Чи чежко и драго студирац у Ирскей? Чи школство бесплатне?

Кед сом пришол до Ирскей робел сом рок и пол скорей як сом почал студирац. Уписал сом ше на 5. ступень напряду, цо значи рок усовершеня, хтори сом закончел з одличним бо ме то интересовало, а уписал сом тот ступень же бим потвердзел яки сом у англійским язiku. Тото сам плацел 490 €. Понеже сом зоз одличним закончел тот ступень, мам бесплатни факултет, але держава плаци факултет особом зоз вшеліякими оценами и вшеліяку финансијну ситуацию.

За Европанох еден академски рок кошта 3 000 €, мастер студії коштаю 6 000 € по року, а за студентох звонка ЕУ дупло вецей. Але ту просекова плаца коло 28 000 € рочне, так же ше шицко може одпалциц и годни сце робиц и студирац.

На закончующим ши року студийох, можеш нам описац яки то напярм и зоз чим ше мож заїмац кед дипломуєш?

По приходу до Ирскей перше сом закончел 5. ступень *Electrical Technology*, а век сом закончел 3 роки инженерских студийох за обновуюци енергиі и енергетски инженеринг, а тераз сом на 4. року за Злепшоване процесу продукциі и инженерски проект менаджмент. Цеком студирања и роботи на тророчних студийох у вечаршним курсу закончел сом и ише еден напярм за zlepшоване процесу продукциі и достал сом специфични сертификат.

Тераз учим же бим цо швидше и лепше закончел студирање, а век почнем робиц як инженер у явним секторе и Лимерику, у жупанийскей скупштини або у приватним секторе як помощни проектни менаджер. Єст да секолько драги на хторих сом годзен закончиц, так же ше не старам за роботу, але сом фокусириани же бим закончел студії чим швидше.

Цо ци хіби у Ирскей у одношеню на живот у нас, а цо тримаш як лепше?

Не хіби ми ніч окреме, шицко цо сцем можеме себе купиц, направим себе або даяк реагуєм же

бим достал тото цо сцем. Цо ше єдзєня дотика, маме балкански, славянски и польски дутяни. Материялни добра єст, а кед помераме хвилю, єст и слунка и карсных дньох, а кед єшень и жима кус цмейше як у нас, але сом ше з роками звикнул. По руски бешедуєм зоз пайташами и фамелию преїг мобилного, а и кед ше найдземе. Прешлого року лецел сом на авиону койкадзи 24 раз, бо себе можеме дошлєбодзиц вецей як цо сом могол у Горватскей. Уключени сом до рижних европских проектних преїг хторих и путуєм, и учим других людзох специфичну материя. Верим же єдна зоз лепших стварох ту то можлівосц за швидши розвой чловека як там на Балкану.

Чи єст дацо цо зме ше не опитали, а сцел биш повесц на концу?

Гоч сом у Ирскей, ише вше любим и пестуєм руски язик бо ми помага же бим ше розумел зоз Словацами, Поляками и Українцами. Руски язик єдно вельке богатство котре сом принєсол зоз собу, а не препознал сом кельо вельо значи у цудзини док сом жил у Петровцох.

Дзекуєме.

Розгварку водзела
Вера Зелинац

AUTIZAM

Što je autizam?

Poremećaj iz spektra autizma, ili samo autizam, složen je neurorazvojni poremećaj kojeg karakteriziraju poteškoće u socijalnim i jezičnim vještinama, u komunikaciji, te ograničeni i ponavljajući obrasci ponašanja, interesa i aktivnosti. Autizam je neurorazvojno stanje, što znači da se javlja u samim začetima djetetovog razvoja, ali i da se način na koji se autizam iskazuje kod pojedine osobe mijenja tijekom života. Svako dijete je zasebno i specifično, stoga se ne može odrediti točna dob u kojoj se mogu prepoznati prvi znakovi, međutim najčešće se prepoznaje već u ranom djetinjstvu. Pojedini simptomi autizma mogu se prepoznati već oko 18. mjeseca (npr. izostanak pokazne geste, kontakta očima, združene pažnje), no najčešće se kašnjenje u razvoju vrlo jasno uočava u periodu od 2. do 3. godine, kada se kod djece tipičnog razvoja razvijaju jezične i komunikacijske vještine. Procjena učestalosti autizma iznosi od 5/10000 do 5/1000. Autizam je dva do četiri puta češći u dječaka nego u djevojčica. Važno je naglasiti da je autizam poremećaj koji traje cijeli život i ne može se izliječiti, no primjerenom terapijom simptomi autizma mogu se ublažiti i osobi omogućiti lakše funkcioniranje u svakodnevnom životu.

Pojam „spektar“ odnosi se na širok raspon simptoma i ozbiljnosti. To znači da postoji više načina na koje se autizam može manifestirati. Također, svaka autistična osoba treba drugačiju razinu podrške u svakodnevnom životu. Neke autistične osobe trebaju cjelodnevnu podršku tijekom svih aktivnosti tijekom dana, dok neke žive samostalno. Termin „visoko funkcionirajući autizam“ obično se koristi za opisivanje onih osoba koje imaju određeni stupanj funkcionalne komunikacije, prosječnu ili iznadprosječnu inteligenciju i koje u svakodnevnom životu funkcioniraju uz minimalnu razinu podrške. S druge strane, izraz „nisko funkcionirajući autizam“ pripisuje se najčešće autističnim osobama koje ne govore, imaju

intelektualne teškoće i značajnu potrebu za podrškom.

Znakovi (simptomi) autizma

Simptomi se razlikuju od djeteta do djeteta. Prvi znakovi koji se mogu uočiti kod djeteta su izostajanje pokazne geste, kontakta očima, neodazivanje na ime, izostajanje govora i teškoće u govoru. Zatim su tu nemogućnost uspostavljanja socijalnih odnosa, fiksacija na specifične aktivnosti i predmete te ponavljanje određenih motoričkih radnji ili radnji s predmetima (okretanje dijelova igračaka, igranje uvijek na isti način s predmetom i sl.). Neka djeca se razvijaju normalno nekoliko mjeseci ili godina života, bez pokazivanja simptoma autizma, a potom postanu naglo povučena, agresivna ili šutljiva. Glavni simptomi autizma očituju se u ponašanju, komunikaciji i socijalizaciji.

Neki od konkretnih primjera ponašanja koja mogu upućivati na autizam kod djeteta su:

- Zaostaje u govoru, muči se pronaći riječi ili uopće ne priča. Može razviti govor, ali ima poteškoće u vođenju razgovora.
- Ima neobične obrasce u govoru — priča jako visokom intonacijom, ima ravan ton glasa, pravi velike pauze u govoru, koristi pojedinačne riječi ili fraze umjesto cijele rečenice, ponavlja pitanje umjesto da kaže odgovor, ponavlja određene riječi ili fraze koje je čulo i sl.
- Ne razumije što drugi ljudi govore — događa se da se dijete ne odazove na svoje ime i nije u stanju pratiti upute.
- Ima ograničenu sposobnost imitacije i ponavljanja tuđih pokreta i mimike.
- Ne uspostavlja kontakt očima.
- Ne pokazuje emocije, poput sreće, tuge, iznenađenja, ili pretjerano reagira na određenu situaciju ili predmet. Može se dogoditi da se smije, plače ili vrišti na vrlo neugodan i neprimjeren način.

- Ne prepoznaje tuđe emocije.
- Ne pokazuje interes za druženje s drugom djecom i obično se igra samo.
- Ne dijeli interese s drugima (npr. nikad nije pokazalo predmet koji mu se sviđa, izrazilo interes prema nečemu).
- Fokusira se na jednu vrstu predmeta, jednu temu, aktivnost, jedan dio objekta (npr. vrlo je zainteresirano za dinosaure i zna apsolutno sve o njima, ili dobije auto kao igračku te onda posveti svu pažnju samo jednom kotaču na tom autu).
- Prati ustaljene i krute obrasce ponašanja (npr. vraćanje kući uvijek istim putem) — može doživjeti ispade bijesa i očajavati ako se taj obrazac u nekom trenutku prekriši.
- Igra se igračkama i predmetima na neuobičajen način — voli ih poređati prema određenom redoslijedu, uživa u tome da neprestano otvara i zatvara prozor, voli pritiskati tipke unedogled, itd.
- Ima ponavljajuće pokrete tijela (ljuljanje, mahanje, okretanje, hodanje/trčanje unaprijed i unatrag).
- Opčinjeno gleda u istom smjeru, u svjetlo ili u predmete koji se kreću.
- Može biti autodestruktivnog ponašanja i samoozljeđivati se (udara ili grize sebe).
- Osjetljivo je na prevelik broj podražaja — može postati jako razdražljivo ukoliko je izloženo pre-

velikom broju podražaja i velikom broju različitih aktivnosti.

- Osjetljivo je na određene vrste podražaja, dok na neke druge nije — npr. pokrije uši zbog jakog zvuka koji drugima nije toliko jak, ali neće osjetiti ako padne i poreže se.

Uzroci autizma

Poremećaj iz spektra autizma i dalje nema poznat točan uzrok. S obzirom da je poremećaj vrlo složen, te da simptomi i njihova težina variraju, vjerojatno postoji više uzroka u kojima su genetika i okoliš u interakciji. Kod neke djece autizam može biti povezan s genetskim poremećajem poput Rettovog sindroma (progresivni neurorazvojni poremećaj) ili sindroma fragilnog X kromosoma (najčešći nasljedni oblik mentalne retardacije) dok kod druge djece genetske promjene (mutacije na kromosomima) mogu povećati rizik od razvoja autizma. Mnogobrojni dokazi podupiru utjecaj gena na razvoj autizma. Roditelji jednog djeteta s autizmom imaju 50 do 100 puta veću vjerojatnost da će im i sljedeće dijete imati autizam. Stopa podudarnosti autizma je najveća u jednojajčanih blizanaca. Način na koji okoliš utječe na razvoj autizma nije točno određen, no na temelju istraživanja može se reći kako virusne infekcije, različiti lijekovi i komplikacije u trudnoći povećavaju rizik za razvoj poremećaja iz spektra autizma.

Može li cjepivo utjecati na razvoj autizma? Bitno je naglasiti kako cjepivo ni na koji način ne utječe na razvoj autizma. Cjepivo MMR koje se povezovalo s autizmom štiti od ospica, zaušnjaka i rubeole, a prima se u razdoblju između 12. i 15. mjeseca života, u isto vrijeme kad je moguće primijetiti prve znakove autizma. Godine 2010. znanstveni časopis „The Lancet“ povukao je znanstveni članak kojeg je 1998. godine objavio Andrew Wakefield, a radi kojeg je MMR cjepivo povezano s razvojem autizma. Tekst je uklonjen iz znanstvene literature nakon što su provedena brojna, opsežna i temeljita istraživanja potaknuta Wakefieldovim tvrdnjama, te je nedvoj-

beno dokazano da cjepivo nije povezano s autizmom.

Zablude i mitovi o autizmu

U društvu su prisutni brojni mitovi o autističnim osobama i njihovi stereotipni prikazi koji doprinose predrasudama i stigmatizaciji. Neki od njih su sljedeći:

1. Autizam se može izliječiti

Istina: Ne postoji „lijek“ za autizam. To je doživotno stanje s kojim se osoba rađa. Mnogi autistični ljudi žele da ih se shvati, prihvati i podrži u postizanju njihovih osobnih potencijala. Rana dijagnostika i pravilno usmjerena podrška mogu pomoći u razvoju vještina potrebnih za ispunjen i produktivan život. Ljudi koji kažu da su oni ili njihova djeca „izliječeni“ možda su bili posebno uspješni u stjecanju vještina koje im omogućuju učinkovitije funkcioniranje u svakodnevnom životu ili im je dijagnoza autizma pogrešno postavljena.

2. Autizam uzrokuju „hladni roditelji“

Istina: Ovo je zastarjela i znanstveno opovrgnuta teorija kojom se sugeriralo da je autizam nastao zbog emocionalno hladnih i distanciranih majki koje nisu uspjele uspostaviti sigurnu privrženost sa svojim djetetom. Dokazano je da ova teorija nije utemeljena na činjenicama i dolazi iz vremena u kojem se na ljude koji su drugačiji gledalo kao na nešto negativno u dru-

štvu za što netko mora preuzeti odgovornost. Suvremeni pristup autizmu postavlja višedimenzionalni okvir koji priznaje genetske, neurorazvojne i okolišne čimbenike koji su uključeni u razvoj autizma.

3. Cijepljenje uzrokuje autizam

Istina: Kao što je već ranije naglašeno, nedvojbeno je dokazano da cjepivo ni na koji način ne uzrokuje autizam. Cijepljenje je ključna javnozdravstvena mjera koja štiti pojedince i zajednice od potencijalno opasnih i smrtonosnih bolesti. Lažno prijavljena veza između cjepiva protiv ospica, zaušnjaka i rubeole (MoPaRu) i autizma povučena je iz časopisa u kojem je objavljena i potpuno je diskreditirana drugim istraživanjima u znanstvenoj i medicinskoj zajednici.

4. Došlo je do epidemije autizma

Istina: Posljednjih je godina došlo do jasnog povećanja broja ljudi s utvrđenom dijagnozom autizma, što se u medijima često naziva i „epidemijom autizma“. To ne mora značiti da se stvarno povećao broj autističnih ljudi. Pretpostavlja se da su rastuće brojke rezultat niza kulturoloških i kliničkih čimbenika, uključujući bolju osviještenost o autizmu te poboljšane dijagnostičke postupke i promjene u dijagnostičkim kriterijima koji omogućuju većem broju ljudi dobivanje dijagnoze autizma.

Nastavit će se...

Helena Timko, mag.psych.

GLAZBA PANONSKIH RUSINA

Glazba panonskih Rusina reflektira bogatu kulturnu baštinu ovog naroda koji živi na prostoru Panonske nizine, posebno u zemljama poput Hrvatske, Srbije, Mađarske, Slovačke i Ukrajine. Panonski Rusini imaju jedinstvenu glazbenu tradiciju koja je plod mješavine slavenskih, mađarskih i drugih utjecaja. Glazba predstavlja važan dio rusinskog identiteta i pomaže očuvanju kulture kroz generacije. Jedan od najistaknutijih oblika glazbe panonskih Rusina je upravo folklorna glazba. Ona često uključuje jednostavne melodične linije i tekstove koji često opisuju svakodnevni život, ljubavne priče, ali i priče o povijesti i iden-

utjecaje iz okolnih regija. To može uključivati moderne obrade tradicionalnih pjesama, kao i stvaranje novih, inspiriranih njihovim iskustvom i suvremenim životom. Važan aspekt glazbe panonskih Rusina je i njezina uloga u njihovim kulturnim događanjima i obredima. Ona je često prisutna na svadbama, festivalima, vjerskim ceremonijama i drugim društvenim okupljanjima kao sredstvo za izražavanje zajedništva i slavlja. Panonski Rusini imaju bogatu tradiciju pjesama koje su oblikovale njihovu kulturu i identitet kroz stoljeća. Neki od najpoznatijih oblika u glazbenoj baštini uključuju:

slavljinama. Ova pjesma je postala popularna ne samo među panonskim Rusinima, već i među drugim slavenskim narodima.

hovoj glazbenoj tradiciji. Ove pjesme slave ljepotu prirode, rad na polju, zajedništvo u selu i druge teme koje su bliske njihovom svakodnevnom životu.

2. Pjesme o emigraciji – panonski Rusini često su bili suočeni s migracijama i emigracijama, a pjesme o emigraciji odražavaju njihova iskustva i osjećaje vezane uz napuštanje domovine i prilagodbu novim životnim uvjetima. Ove pjesme često su nostalgične i emotivne te imaju snažan odjek među panonskim Rusinima diljem svijeta.

5. Pjesme religiozne tematike – panonski su Rusini tradicionalno bili povezani s vjerom te su i religiozne pjesme važan dio njihove glazbene baštine. One često slave vjeru, duhovnost i tradiciju te su često izvođene tijekom crkvenih obreda i blagdana.

3. Ljubavne balade – kao i u mnogim kulturama, ljubavne pjesme neizostavan su dio glazbene tradicije. Ove balade često opisuju ljubavne priče, patnje i radosti te služe kao sredstvo izražavanja osjećaja i emocija.

Unatoč izazovima s kojima se suočava očuvanje rusinske kulture i tradicije, glazba i dalje igra ključnu ulogu u održavanju kulturnog identiteta i povezivanja s prošlošću. Kroz melodije i tekstove, Rusini prenose svoje vrijednosti, običaje i priče sljedećim generacijama, osiguravajući tako da bogata kulturna baština ostane živa i vitalna u suvremenom svijetu.

4. Pjesme o selu i prirodi – s obzirom na to da je život u selu bio dominantan način života za panonske Rusine, pjesme o selu i prirodi često su prisutne u nji-

titetu. Tradicionalni instrumenti koji se koriste uključuju tambure, violinu i harmoniku. Pored folklornih oblika panonski Rusini također su razvili suvremene žanrove koji odražavaju njihovu suvremenu kulturu i

1. Kolomijka – ovo je živahna plesna pjesma koja potječe iz regije Kolomyja (Kolomea) u zapadnoj Ukrajini. Kolomijka je karakterizirana brzim ritmom i veselom melodijom te se često izvodi na svadbama i drugim

Ana Bučko

НАЙВЕКША МОДНА ТРАГЕДИЯ

ПРЕЦО НЕШКА ОКРЕМЕ ВАЖНЕ ЦО КУПУЄМЕ ЯК ЦО ТО БУЛО ДАКЕДИ

Фаталну превидзenu структуралну архитектонску гришку зоз своїма животами 2013. року плацели 1.134 текстилни роботніки у бангладешкей фабрици „Рана Плаза“, цо абсолютни шведок заходней капиталистичней лакомости. За тот осемповерхови будинок лем дзень скорей видане спозорене за недостаточни условия за роботу, кед ше 24. априла пред еденац роками под власну чежину звалел на роботнікох.

Велічезни будинок хтори бул дом фабрики шматох, банки и кварталюх, бул збудовани 2006. року без достаточних дозволах на розтресацей жеми, дзе ше скорей находзело озеро. Три остатні поверхи були добудовани на будинок без ношивих мурах, а чежки машини за продукциу текстилу и шматох були вещей як цо еден склепани гигант могол поднесц. Лем дзень скорей,

ніх и зарабровал их коло 2500.

Бангладешски суд званічно осудзел 38 особи, уключуюци власніка будинку, Сохела Рана, обвинетого за забойтво. Рана влапени после штиродньовой погони у котрей пробовал сцекнуц преїг индийскей граніци. Од 41 особи котрей приписана даяка вина, 35 ше зявели на суду и вияшнели ше як невиновати. Ранови, правда, не одобрена гаранция, а у медзичаше, 2017. року бул обвинети и за корупциу. Судски спори ше розцагуу ище и нешка.

Колапс „Рана Плази“, котра подмирийовала интернационални модни хижи як цо Зара, Манго и Бенетон, бул преламна хвилька у бангладешкей текстильней индустрии. Народ ше зобудзел и зоз великими протестами и зоз ясними погледованиями за лепши стандарди безпеч-

Шивачки

23. априла, инспекция утврвердзела озбыльни напукнуца на будинку, та дутяни и банка на нїзших поверхох були заварти до дального, але роботніки пейцох фабрикох були примушени присц на роботу, и ютредзень рано коло дзевец годзин будинок ше звалел на

носци, приповедка ше преширела по цалим швецце и офарбела модних конгломератох як безчувствительних, лакомних снобох котри хасную свойого роботніка по саму його шмерц, лем же би затримали шицок заробок за себе. Зоз непобиваюцим доказом за

Колапс

закон и здрави розум, бангладешка влада принесла закон же каждая фабрика текстилу ма буц проверена з боку владовой организации, а не, як по теди, инспектора зоз шорох занятых у фабрики хторому шефове дихаю за шию. Написани и интернационални закон котри обовязуе бренди, препредавачох и синдикати же би унапредзели стандарди кед слово о роботнікох.

Колапс „Рана Плаза“ фабрики трима ше як найгорша структурална гришка у сучасней шветовой истории и найгорша индустрийна гришка у истории Бангладешу.

Бангладешка катастрофа тиж так стої и як монумент такволаней швидкей моди хторей мета продукция цо векшого количества облечива у цо кратшим чаше, без огляду на квалитету, етицки околносци и екологийни уплїв. Остатні у шоре швидкомодних конгломератох то китайски „Шайн“ котри оперуе преїг интернету, ма скритого власніка и уцагнул ше до текстильней индустрии як флека червеного вина пре нїзки цени и експресну доставу. Правда тот же велї од нас себе не могу дошлебодзиц ку-

пиц драги шмати високого квалитету, але ситуация така же ше на концу баржей виплаци купиц еден квалитетни фалат облечива, як даскельо вигоднейши. Кед не прето же витрима длужей, вец прето же пенези котри потрошиме на тунї шмати нїгда не увидза руки котри их створели, лем гевти котри над нїма бию з батоном.

Сигурно, кед слово о моди, а тото правило вредзи и за други индустрии, свой глас даваме зоз своїм бутеларом. Дакеди давно идеї можебуц мали институционалну моц. Нешка то лем спектакл котри повагу народу одвраща од правих проблемох, як, на приклад, же и гевти тунї шмати, а и други ствари (основна пожива, итд.) вещей не таки тунї. На нашо щесце, пенез не на дачийм боку, але треба мерковац кому го даваме.

Шлїдуюци раз кед ше найдзеце пред понукнуцом хторе сце не годни препущиц, роздумайце два раз чи го прилапице. Можебуц вас на длугши драги тото понукнуце будзе коштац вещей як цо сце могли задумац.

Давид Морган

(жридо сликох: Ал Язеера)

СКОРЕЙ ЯРНЕЙ ШАТВИ ОБАЧЛІВИ ПРОБЛЕМИ ЗОЗ ЧКОДЛІВЦАМИ

Епидемія африцкей швиньскей чуми, хтора побрала валалски обисца и фарми на востоку нашеї жеми, конечно ше стабилизвала и нет вецей превентивного забиваня швиньох. Медзитим, зоз регистру домашніх животиньох видзиме конечно число од аж 141 494 швині хтори забити превентивно, але и пре хороту, а на конечно число од хованих 847 536 фалатох скорей епидемії зоз забиваньом стрcene вецей як 16% популяції, а зявел ше и податок же ше коло 63 000 фалати швиньох трима илегално...

Цеком 2023. року зоз Горватскей вивезени 273 000 швині, а увежени 414 351 швині и то 142 000 зоз Данскей, а зоз Голандії коло 173 000 швині. Число фалатох статку и живини у константним опаданю, так же число статку у цеку єдного рока спаднул за 205 000 фалати, а живини за 423 000. На тот способ, шицки приповедки о потримовки и роснуцу домашней продукції „не пию воду“.

Вше благши жими и утаргнуце ділотворних туніх гербицидох славонским польопривредніком наноша вельки чкоди и финансийни утрати. Попри вельких чкодох на житю, ярцу и олейового репченю, вше векши чкоди церпя и заградкаре. Заградкаре твердза же на дзепоедних культурах маю и до 100% чкоди – „Кед одтаргнеце карфиол и дзвигнеце го, обачице же миша вошла цалком нука и направела себе дзиру. Значи же таку главку можеме лем руциц. Зоз диню таке исте, миша диню одтаргла скорей продукователя“. Без огляду же зніщели сам плод, миши цеком рока правя чкоди на рошлінох чийо плоди ані не обачиме.

Числу мишох тиж погодовали першлорочни хвильово условия у хторих слунечнік и кукурица полегли на жем, та миши мали вельо єдзєня и могли ше намножиц...

З оглядом же ше нам приближує ярне садзєне заградках и рижних других культурах, даваме даскельо совети коло садзєня цеску хтори годни уплївовац на лепши род. Цеснок познати як рошліна хтора одбвива одредзєних чколдлівцох, та го добре садзиц коло мархви же би одогнал мархвову мушку, але и волухарици хтори нагризаю єй корєнь. Добре рошне коло шалати

бо вона не будзе завадзац його росту и не маю заєдніцких чколдлівцох. Рошне и коло ягодох, одбрані их од лісцових ушох и брамушкох. Добре ше скалда з огурками, малїнами, ружами, парадичами, а нїяк го не треба садзиц коло маунових и капустових рошлінох.

Струча цеску треба посадзиц на глібини 3 – 5 см. Глібше од того годно резултовац зоз спомалшєним ростом и слабшим розвойом рошлінох. Тиж так, охабце досц места медзи стручами цеску же би ше рошліна могла правилно розвиц. Оддалєноц медзи нїма треба же би була 10 до 15 сантиметри, а кед ше будзе таргац млади цеснок може ше го посадзиц густейше, та го зоз часом преридзовац.

Посадзце парадичи котри шицки любя, котри гу тому odporни и не гледаю вельо допатраня, легко ше ховаю и отримую. Чери парадича мала, сочна сорта хтора не приноши лєм смачни плоди, але ма и интересантни характеристики. Отримованє и агротехніка за ню подобна як и за звичайну парадичу, порядне ше одтаргую фатюги и вяже ше зоз шпаргу, бо вона у пластєніку нарощє и до 2 метери, цо значи же плоди будзєце мац до позней єшені. Чери не ма проблеми зоз хороту поверхновог гніца и зоз недостатком калциюму цо найвекши проблем при пєстованю парадичох. На инсекти и грині є барз odporна. Не ма вельки поглядєваня за комплексним гноєньом и прето предствя идеални вибор за еко продукцию.

Антун Гарди

ТУРНИР У СТОЛНИМ ТЕНИСУ ШЕ ВРАЦЕЛ

Јак дознаваме од председателя КУД Руснацох Осиск, Мирка Рибича, Дружтво 2024. рок започало зоз спортскима активносцями.

На саму трокральову Вилію, 5. януара, организовани Турнир у столним тенису за членох Дружтва. Турнир ма интерни характер, а змагане ше запровадзуе вецей пре динамику и цикавосц бависка, як пре значносц хто на концу по-

Учашніки турниру у столним тенису

Бавяче Мирослав Мудри и Мирко Рибич

биднік. Заш лем побидніки доставаю скромни награди, а того року 1. место освоел Зденко Сивч, 2. Мирослав Дітко, а 3. Татьяна Тимко.

Тот турнир скорей корони бул состойна часч рочних активносцох КУД-а Руснацох Осиск, а под час корони ше пре предписаня и здравствену небезпеку не отримовал. Тераз порадzene же би ше знова почал отримовац раз

рочно, понеже велі члени Дружтва рекреативно бавя столни тенис, а маю можлівосц, у меншим обсягу, исте отрмац у просториюх Дружтва.

После змагательней часци, як и скорей корони, дружене предлужене у приємней атмосфери, коло котліка пасулі, хтори ше традиційно вари з тей нагоди, та зоз шпиваньом руских шпиванкох.

Агнетка Балатинац

IZVRSNO DRUGO MJESTO NK RUSINA

U odnosu na prošli broj časopisa nije bilo prevelikih promjena, ali slikovito možemo reći kako su sve momčadi spavale zimski san i sad se polako

#	Imenad	O	P	N	I	+/	GR	B
1	NK Bršadin	11	10	1	0	30:3	27	31
2	NK Rusin	11	6	2	3	34:23	11	20
3	ŠNK Dunav	11	5	1	5	21:28	-7	16
4	NK Hajduk (T)	11	4	2	5	22:21	1	14
5	NK Hajduk (B)	11	3	4	4	21:25	-4	13
6	ŠNK Lovas	11	3	3	5	20:26	-6	12
7	NK Sloge (P)	11	4	0	7	20:27	-7	12
8	NK Sremsac	11	1	3	7	15:30	-15	6

sve budi i vraća na staro, odnosno prijateljske utakmice i treniranje. Rusin je na vrlo dobrom 2. mjestu na kraju prvog poluvremena jer kao što znamo još nam ostaje druga polovica prvenstva u kojoj se nadamo da ćemo bez previše turbulencija završiti u gornjem dijelu tablice.

Prije početka cilj je bio napad iz sjene na protivnike za vrh, ali su se nogometaši iz Bršadina pokazali kao tvrd orah tako da preostaje borba za ostale pozicije. Ipak, puno je ljepše gledati ostale momčadi s visoka kao sada, nego kao prošle sezone boriti se za ostanak do samoga kraja. Treba naglasiti da je daleko kraj prvenstva i da

ima još dosta bodova u igri tako da opuštanje nikako ne dolazi u obzir.

Što se tiče nekih imena u rubrici odlasci i dolasci nema velikih promjena, osim da je redove Rusina napustio Ivančević koji je bio jedan od najboljih igrača zadnjih nekoliko sezona. Bit će teško zamijeniti ga, ali mi mu želimo puno sreće u drugoj sredini. Do prvenstva je ostalo oko mjesec dana tako da će promjena u kadru sigurno biti, kao i što ćemo vas izvijestiti o rezultatima u pripremnim utakmicama te početku prvenstva, a do tada pozdrav iz redova Žutih iz Mikuševaca.

Hrvoje Zagorac

